

JURIDISKA FAKULTETEN

VID LUNDS UNIVERSITET

David Carlmark

EU:s befogenhet, subsidiaritet och proportionalitet i relation till Singaporekonventionen

JURM02 Examensarbete

Examensarbete vid juristprogrammet

30 högskolepoäng

Handledare: Martin Sunnqvist

Termin: VT 2024

Översikt

- 1 INLEDNING
- 2 UNCITRAL
- 3 SINGAPOREKONVENTIONEN
- 4 EU:S GRUNDLÄGGANDE BEFOGENHET
- 5 EU:S YTTRE BEFOGENHET
- 6 MEDLINGS DIREKTIVET
- 7 ANALYS
- 8 SLUTSATS

KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING

RÄTTSFALLSFÖRTECKNING

Innehåll

1	Inledning.....	10
1.1	Ämnets bakgrund.....	10
1.2	Problemformulering.....	11
1.3	Syfte och frågeställningar.....	13
1.4	Avgränsningar.....	13
1.5	Metod, material och forskningsläge.....	14
1.6	Terminologi.....	17
1.7	Disposition.....	18
2	UNCITRAL.....	19
2.1	Bakgrund, mandat och medlemskap.....	19
2.1	EU:s status i UNCITRAL.....	19
2.2	Organisation och arbetsmetoder.....	20
3	Singaporekonventionen.....	21
3.1	Bakgrund och syfte.....	21
3.2	Tillämpningsområde.....	21
3.3	Verkställighet.....	22
3.4	Giltighet.....	23
3.5	Vägransgrunder.....	23
3.6	Reservationer.....	24
3.7	Regionala organisationer för ekonomisk integration.....	24
3.8	Status.....	24
4	EU:s grundläggande befogenhet.....	25
4.1	Befogenhetens omfattning.....	25
4.2	Befogenhetskategorierna.....	26
4.2.1	Delad befogenhet.....	27
4.2.2	Exklusiv befogenhet.....	28
4.3	Rättslig grund.....	31
4.4	Subsidiaritetsprincipen.....	32
4.5	Proportionalitetsprincipen.....	34
4.6	Området med frihet, säkerhet och rättvisa.....	35
5	EU:s yttre befogenhet.....	38
5.1	EU som folkrättsligt subjekt.....	38
5.2	Underförstådda befogenheter.....	39
5.3	Blandade avtal.....	41
5.4	Lojalitetsprincipen.....	42
5.5	Rätten att ingå internationella avtal.....	42
5.5.1	Typfall 1: När fördragen föreskriver det.....	43

5.5.2	Typfall 2: Avtal som är nödvändiga.....	43
5.5.3	Typfall 3: Föreskrivet i bindande akter.....	44
5.5.4	Typfall 4: Påverkan av gemensamma regler.....	44
6	Medlingsdirektivet.....	45
6.1	Bakgrund och syfte.....	45
6.2	Rättslig grund.....	45
6.3	Subsidiaritet och proportionalitet.....	46
6.4	Tillämpningsområde.....	46
6.5	Kvalitetssäkring.....	47
6.6	Verkställighet, medgivande och undantag.....	47
6.7	Tystnadsplikt, talefrister och preskriptionstider.....	47
7	Analys.....	48
7.1	Föremålet för prövning.....	48
7.2	Rättslig grund.....	48
7.3	Befogenhetens natur.....	49
7.3.1	Huruvida de berörda områdena sammanfaller.....	50
7.3.2	Risken för att gemensamma regler påverkas.....	52
7.4	Förfarandet.....	53
7.5	Proportionalitet.....	53
7.6	Subsidiaritet.....	54
8	Slutsats.....	57
8.1	Finns det en rättslig grund för EU att ansluta sig till Singaporekonventionen?.....	57
8.2	Har EU exklusiv befogenhet att ansluta sig till Singaporekonventionen?.....	57
8.3	Får EU ansluta sig till Singaporekonventionen med avseende på subsidiaritet och proportionalitet?.....	57
	Käll- och litteraturförteckning.....	59
	Rättsfallsförteckning.....	67

Summary

The United Nations Commission on International Trade Law (UNCITRAL) has developed a convention on the enforcement of settlement agreements resulting from international commercial mediation, known as the Singapore Convention. The convention allows international private actors to enforce international commercial mediation settlement agreements in the states of the respective contracting parties. The convention was open for accession in 2020, and by May 2024, 56 countries had signed it, including the USA and China, with 14 countries having ratified it, including Japan and Singapore.

In addition to individual states, regional organizations for economic integration, such as the EU, are also able to accede. However, neither the EU nor any of its member states have signed the convention. At the opening ceremony, Rosner, representing the EU at the negotiations in UNCITRAL, stated that the EU needed to carefully evaluate the convention. Several researchers have pointed out that the legal situation regarding the EU's competence in relation to the convention is unclear.

From the principle of conferred powers, it follows that the EU can only act within the scope of the powers that have been conferred upon it by the member states, and that powers not transferred to the Union in the treaties shall belong to the member states. Thus, all acts of Union law must be anchored and derived from a legal basis. Furthermore, the Union's actions must not exceed what is necessary to achieve the objectives of the treaties, while the Union should only act if the action cannot be sufficiently achieved by the member states.

The purpose of this paper is to investigate the EU's possibility of joining the Singapore Convention by determining the legal basis as well as whether the EU has exclusive external competence and whether the EU may take measures in the specific case regarding subsidiarity and proportionality.

The conclusions drawn are that the scope of the Singapore Convention, as a starting point, falls within shared competence, where Article 81.2 a and 218.6 second paragraph a v TFEU constitute a valid legal basis. Allowing Member States to accede to the convention individually would, however, negatively affect the uniform and consistent application of Union rules and risk altering or impacting the scope of the common Union rules. For this reason, the Singapore Convention falls within the EU's exclusive competence, thus preventing individual Member States from acceding to it independently. Neither the requirements of proportionality nor subsidiarity are considered obstacles to the Union's accession to the convention.

Sammanfattning

FN:s handelskommission UNCITRAL har tagit fram en konvention om verkställighet av internationella medlingsöverenskommelser, den s.k. Singaporekonventionen. Konventionen möjliggör att internationella privata aktörer kan verkställa internationella kommersiella medlingsöverenskommelser i respektive avtalsslutande parter stater. Konventionen öppnade för anslutning år 2020 och i maj 2024 hade 56 länder signerat den, bl.a. USA och Kina, 14 länder hade ratificerat den, bl.a. Japan och Singapore.

Utöver enskilda stater erbjuds regionala organisationer för ekonomisk integration, såsom EU, att ansluta sig. Varken EU eller några av dess medlemsstater har dock signerat konventionen. Vid öppningsceremonin, uttryckte Rosner, som ledde EU:s delegation vid förhandlingarna i UNCITRAL, att EU behövde utvärdera konventionen noggrant. Flera forskare har påpekat att rättsläget kring EU:s befogenhet i relation till konventionen är oklart.

Av principen om tilldelade befogenheter följer att EU endast får handla inom ramen för de befogenheter som den har tilldelats av medlemsstaterna och att befogenheter som inte har tilldelats unionen i fördragen ska tillhöra medlemsstaterna. Därmed måste alla unionsrättsliga handlingar vara förankrade och härledda från en rättslig grund. Dessutom får unionens åtgärder inte gå utöver vad som är nödvändigt för att nå målen i fördragen samtidigt som unionen endast ska vidta en åtgärd om åtgärden inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna.

Syftet med denna framställning är att utreda EU:s möjlighet att ansluta sig till Singaporekonventionen genom att avgöra den rättsliga grunden samt huruvida EU har yttre exklusiv befogenhet och om EU får vidta åtgärder i det konkreta fallet med avseende på subsidiaritet och proportionalitet.

De slutsatser som dras utifrån de uppställda frågeställningarna är att området för Singaporekonventionen som utgångspunkt utgörs av delad befogenhet där artikel 81.2 a och 218.6 andra stycket a v FEUF utgör en giltig rättslig grund. Att låta medlemsstaterna ingå konventionen skulle dock inverka negativt på den enhetliga och konsekventa tillämpningen av unionsbestämmelserna och riskera att de gemensamma unionsreglerna påverkades eller ändrades i räckvidd. Singaporekonventionen faller av den anledningen inom EU:s exklusiva befogenhet och utgör därmed hinder för enskilda medlemsstater att individuellt ansluta sig. Varken kraven på proportionalitet eller subsidiaritet bedöms utgöra hinder för unionen att ansluta sig till konventionen.

Förord

Jag känner en tacksamhet över att ha fått möjligheten läsa juristprogrammet vid Lunds universitet. Det är en gedigen utbildning med lång historia. Jag vill tacka alla lärare och personal som möjliggjort denna resa. Jag vill även rikta ett stort tack till lärare och personal vid University of California Davis Law School för en givande utbytestermin.

Lund den 22 maj 2024

David Carlmark

Förkortningar

2005 års Haagkonvention	Haagkonventionen av den 30 juni 2005 om avtal om val av domstol.
2019 års Haagkonvention	Konvention om erkännande och verkställighet av utländska domar på privaträttens område.
ADR	Alternativ tvistelösning (eng. "Alternative Dispute Resolution")
Amsterdamfördraget	Fördraget om ändring av fördraget om Europeiska unionen, fördragen om upprättandet av Europeiska gemenskaperna och vissa därmed sammanhängande akter
Bryssel I-förordningen	Rådets förordning (EG) nr 44/2001 av den 22 december 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område
Bryssel Ia-förordningen	Europaparlamentets och rådets förordning (eu) nr 1215/2012 av den 12 december 2012 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område
Brysselkonventionen	1968 års Brysselkonvention om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område
EEG-fördraget	Fördraget om upprättandet av Europeiska ekonomiska gemenskapen
EG	Europeiska gemenskapen
EU	Europeiska unionen
EUIPO	Europeiska unionens immaterialrättsmyndighet ("European Union Intellectual Property Office")
FEU	Fördraget om Europeiska unionen, så som det har ändrats genom Lissabonfördraget

FEUF	Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, så som det har ändrats genom Lissabonfördraget
Lissabonfördraget	Fördraget om ändring av fördraget om Europeiska unionen och fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen
Maastrichtfördraget	Fördraget om upprättandet av Europeiska unionen
New York-konventionen	Konvention om erkännande och verkställighet av utländska skiljedomar, New York, den 10 juni 1958
Nicefördraget	Fördraget om ändring av fördraget om Europeiska unionen, fördragen om upprättandet av Europeiska gemenskaperna och vissa därmed sammanhängande akter
REIO	Regionala organisationer för ekonomisk integration (eng. regional economic integration organizations)
Romfördraget	EEG-fördraget
Singaporekonventionen	United Nations Convention on International Settlement Agreements Resulting from Mediation
UNCITRAL	FN:s kommission för internationell handelsrätt (eng. "United Nations Commission on International Trade Law")
VCLT	Wienkonventionen om traktaträtten av den 23 maj 1969 (eng. "Vienna Convention on the Law of Treaties of 23 May 1969")

1 Inledning

1.1 Ämnets bakgrund

FN:s handelskommission UNCITRAL har tagit fram en konvention om verkställighet av internationella medlingsöverenskommelser, den s.k. Singaporekonventionen¹. Konventionen antogs av FN:s generalförsamling genom FN-resolution A/RES/73/198 den 20 december 2018. I resolutionen erkändes medling som värdefull tvistelösningsmetod och att den bidrog till utvecklingen av harmoniska internationella ekonomiska relationer. Den 7 augusti 2019 öppnades möjligheten för signering vid en ceremoni i Singapore där den signerades av 46 länder.² Konventionen trädde sedan ikraft den 12 september 2020, sex månader efter att det tredje landet ratificerat konventionen.³ Singaporekonventionen har beskrivits som den tredje⁴ och sista biten i utvecklingen av ramverket av verkställighet inom internationell tvistelösning.⁵ Den har inspirerats av New York-konventionen⁶ och kan sägas verka på medlingsöverenskommelser som New York-konventionen verkar på skiljedomar.⁷

Syftet med konventionen är att främja medling för gränsöverskridande tvister eftersom den ses som både snabbare och mer kostnadseffektiv än andra ADR-metoder (alternativa tvistelösningsmetoder), samtidigt som den ökar chansen att bibehålla relationen mellan de tvistande parterna.⁸ En undersökning gjord av International Mediation Institute (IMI) år 2014 visade att 93 %, av de 46 företagen som deltog i undersökningen, svarade att de skulle vara mer benägna att använda medling i en internationell tvist om de visste att Singaporekonventionen var ratificerad i den staten.⁹ En senare undersökning från IMI år 2017 visade att 80 % av de 103 deltagande företagen skulle vara mer benägna att inkludera en medlingsklausul om det fanns en global mekanism för

¹ Det officiella namnet är 'United Nations Convention on International Settlement Agreements Resulting from Mediation'.

² Se Abramson (2019), s. 1006.

³ Se artikel 14 Singaporekonventionen och Alexander & Chong (2022), s. 4.

⁴ I relation till New York-konventionen och 2005 års Haagkonventionen, se Asia Business Law Journals hemsida 'Dispute resolution evolution' <law.asia/maxwell-chambers-arbitration-evolution> (besökt 2024-04-19)

⁵ Se Hage Chahine et al (2021), s. 2.

⁶ Konvention om erkännande och verkställighet av utländska skiljedomar, New York, den 10 juni 1958.

⁷ Se Morris-Sharma (2019), s. 1010.

⁸ Se Schnabel (2019), s. 2.

⁹ International Mediation Institute (IMI) är en icke-vinstdrivande organisation som främjar kvalitet, transparens och etik inom medling globalt. Se undersökningen: <www.imimeditation.org/wp-content/uploads/2018/06/IMI-UN-Convention-on-Enforcement-Survey-Summary-final-27.11.14.pdf> (besökt 2024-04-19)

verkställighet.¹⁰ För att belysa ett specifikt tillämpningsområde kan det konstateras att under år 2020 initierades mer än 22 000 immaterialrättsliga tvister vid Europeiska unionens immaterialrättsmyndighet (EUIPO), 8 000 av dessa gick till första instans, 2 500 överklagades och 320 gick vidare till Tribunalen. Detta motsvarade omkring en tredjedel av samtliga fall som Tribunalen hanterade.¹¹ Sedan år 2011 har EUIPO erbjudit medling för de tvistande parterna på grund av den stora mängden fall. Gordon Humphrey, ledamot vid EUIPO:s styrelse för överklaganden och medlare för EUIPO, menar att fördelarna med medling är att samtliga tvister mellan parterna kan lösas i en enda process och att rättssäkerheten samt den stora tids- och kostnadsbesparingen är fenomenal. Medlingsparter har dock uttryckt oro för att medlingsöverenskommelser inte är verkställbara gentemot motparter från Kina eller USA. Humphrey menade vidare att EU:s medlingsdirektiv (2008/52/EG) är fantastiskt men att det finns europeiska länder som Georgien, Montenegro, Nordmakedonien osv. som faller utanför direktivets tillämpningsområde.¹²

Av artikel 6 i Singaporekonventionen framgår att alla stater ges möjlighet att bli konventionspart. Konventionen hade fram till april 2024 signerats av 56 länder, däribland Kina, Indien, USA och Storbritannien.¹³ Däremot hade bara 14 länder ratificerat konventionen vid samma tidpunkt.¹⁴ Utöver enskilda stater erbjuds även s.k. regionala organisationer för ekonomisk integration (REIO) (se avsnitt 3.7) att ansluta sig, bl.a. EU.¹⁵

1.2 Problemformulering

Både enskilda stater och organisationer som EU, erbjuds att ansluta sig till Singaporekonventionen. Att ingå ett blandat avtal där både EU och dess enskilda medlemsstater ansluter kan däremot bli problematiskt. En uppenbar konflikt vore nämligen de reservationer (se avsnitt 3.6) som kan göras. Om EU skulle ansluta sig så skulle medlemsstaterna inte kunna välja att stå utanför, och inte heller göra andra reservationer än EU, eftersom avtal som ingås av EU är bindande för medlemsstaterna.¹⁶ Och även om EU inte skulle bli konventionspart så skulle befogenhetsfrågan behöva klargöras om någon av

¹⁰ Undersökningen besvarades av deltagare från 48 länder <imimediation.org/research/surveys/survey-enforceability-mediated-settlement> (besökt 2024-04-16)

¹¹ Se EU-domstolens hemsida "Statistics of judicial activity" <curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_7041/en> (besökt 2024-05-21)

¹² Se Humphrey (2021), "On mediations conducted by the European Union Intellectual Property Office and the significance of the Singapore Convention".

¹³ Se UNCITRAL, "Status: United Nations Convention on International Settlement Agreements Resulting from Mediation" <uncitral.un.org/en/texts/mediation/conventions/international_settlement_agreements/status> (besökt 2024-04-16)

¹⁴ Ibid.

¹⁵ Se artikel 12 Singaporekonventionen.

¹⁶ Se artikel 216.2 FEUF.

medlemsstaterna skulle vilja ansluta sig, i och med lojalitetsprincipen (se avsnitt 5.3). Den innebär nämligen att medlemsstaterna har en plikt att avstå åtgärder som kan äventyra unionens mål. Dessutom får medlemsstaterna ingå internationella avtal på områden där EU har exklusiv befogenhet endast efter bemyndigande av unionen.¹⁷

Vid öppningsceremonin uttryckte Dr. Norel Rosner, som ledde EU:s delegation vid förhandlingarna i UNCITRAL, att EU behövde utvärdera konventionen noggrant.¹⁸ En av anledningarna har varit på grund av att medlingsöverenskommelser i många medlemsstater betraktas som avtal, grundade på en gemensam partsvilja, och att inte leva upp till avtalet skulle innebära att partsviljan inte finns. Att då verkställa något sådant skulle strida mot partsviljan. I juni 2021 hade EU-kommissionen gjort en analys som menade att befogenheten fanns men att det fortfarande behövde utredas huruvida befogenheten var exklusiv. Rosner menade vidare att EU-domstolen kan behöva fatta beslutet om det blir nödvändigt.¹⁹ Diana Wallis, tidigare vice-talman i EU-parlamentet, menade däremot att området för medling är väldigt attraktivt för Europaparlamentet och att det inte fanns någon anledning till att Singaporekonventionen inte skulle få gehör i Europaparlamentet.²⁰

Prof. Dr. Thomas Pfeiffer, ordförande för European Law Institute Special Interest Group on Dispute Resolution, har uttryckt att frågan om EU:s befogenhet fortfarande är öppen.²¹ Även Josephine Hage Chahine, advokat specialiserad inom internationella skiljedomsförfaranden, har påpekat att rättsläget kring EU:s exklusiva befogenhet i relation till konventionen är oklart.²² Den portugisiska justitieministern medgav i juni 2021 att det ännu inte hade förts några diskussioner i rådet huruvida Singaporekonventionen föll inom området för EU:s delade eller exklusiva befogenhet.²³ Dr. Sascha Ferz²⁴ och Dr. Tetiana Tsvina²⁵ har också ifrågasatt huruvida EU eller de enskilda medlemsstaterna ska ansluta sig till konventionen.²⁶

¹⁷ Se artikel 2.1 FEUF in fine.

¹⁸ Se Mediate.com "The Singapore Convention on Mediation – Where's Europe?" <mediate.com/the-singapore-convention-on-mediation-wheres-europe> (besökt 2024-04-22)

¹⁹ Se Rosner (2021), "Dr Norel Rosner on the EU Position on the Singapore Convention on Mediation".

²⁰ Se Wallis (2021), "On the challenge to put the Singapore Convention on the political agenda in the European Union".

²¹ Se Pfeiffer (2021), "On the competence of the EU in the field of mediation and on the relationship between the EU Mediation Directive and the Singapore Convention".

²² Se Hage Chahine et al (2021), s. 5.

²³ Se Verbist (2022), "Statement of Portuguese Minister for Justice as President-in-Office of EU Council in area of Justice".

²⁴ Prof. vid Graz universitet i Österrike och forskare inom alternativ tvistelösning.

²⁵ Chef för avdelningen för civilrättsliga förfaranden, skiljedom och internationell civilrätt vid Yaroslav Mudryi Nationella Juridiska Universitetet.

²⁶ Ferz & Tsvina (2023), s. 310.

Det anses därmed outrett huruvida EU har exklusiv yttre befogenhet att ingå Singaporekonventionen. Konsekvenserna som oklarheterna medför är att anslutning till konventionen drar ut på tiden, vilket i slutänden får ekonomiska konsekvenser för tvistande parter och rättsväsendet. Därutöver medför oklarheter i regelverket utredningsresurser samtidigt som förtroendet för EU riskerar att påverkas.

1.3 Syfte och frågeställningar

Både EU och dess medlemsstater har möjlighet att ansluta sig till Singaporekonventionen. Rättsläget kring EU:s befogenhet i relation till konventionen är dock oklart. Syftet med denna framställning blir därför att utreda unionens möjlighet att ansluta sig till Singaporekonventionen. Framställningens frågeställningar blir därmed enligt följande.

- i) Finns det en rättslig grund för EU att ansluta sig till Singaporekonventionen?
- ii) Har EU exklusiv befogenhet att ansluta sig till Singaporekonventionen?
- iii) Får EU ansluta sig till Singaporekonventionen med avseende på subsidiaritet och proportionalitet?

1.4 Avgränsningar

Framställningens tyngdpunkt läggs på EU-rätten och rättsområdet *EU:s yttre förbindelser* (eng. EU external relations law) även om Singaporekonventionen angränsar till många andra rättsområden som därmed avgränsas bort.

Under framtagningen av Singaporekonventionen begärde EU-kommissionen ett rådsbeslut angående förhandlingsmandat i UNCITRAL:s arbetsgrupp II. Som beslutsunderlag i frågan upprättade då det svenska Justitiedepartementet en faktapromemoria²⁷ där det menades att frågor kring medlingsöverenskommelsers rättsverkan i tvistemålsprocesser och inskränkningar till domstolsprövning lämnats obesvarade. Dessa materiella frågor har tidigare belysts och faller av den anledningen utanför denna framställning (se avsnitt 1.5).

²⁷ Regeringskansliets faktapromemoria 2016/17:FPM99.

I samband med framtagningen av Singaporekonventionen gjordes även en revidering av 2002 års modellag²⁸, en icke-bindande lagstiftningstext om internationell kommersiell medling rekommenderad för stater att implementera i deras nationella rättsordning. Denna modellag nämns endast till namnet och faller till största delen utanför denna framställning. Detsamma gäller New York-konventionen.²⁹ Anledningen är som tidigare nämnts att framställningen fokuseras till området för EU:s yttre befogenheter i relation till Singaporekonventionen. Därutöver behandlas inte heller inom ramen för detta arbete, interinstitutionella avtal som är avtal mellan olika institutioner inom EU, även om de är närbesläktade med internationella avtal.

Slutligen görs avgränsningen att innefatta EU:s särskilda förfarande för internationella avtal med utgångspunkt i artikel 218 FEUF (se avsnitt 7.4). De folkrättsliga anslutnings- och ratificeringsprocesserna i VCLT³⁰ vid anslutning till Singaporekonventionen lämnas därför utanför eftersom de aktualiseras först *efter* EU:s befogenheter är utredda.

1.5 Metod, material och forskningsläge

Valet av juridisk metod har betydelse eftersom olika lösningar kan erhållas beroende på vilka metodologiska överväganden som görs.³¹ I förevarande fall har rättsområdet, syftet och den juridiska frågeställningen varit avgörande för vilka juridiska metoder som funnits att tillgå. Syftet att utreda gällande rätt anses vara den rättsdogmatiska metodens huvuduppgift. Och i detta fall mer specifikt den EU-rättsliga metoden³² tillämpad på EU:s rättsordning med beaktande av dess rättskällor, normhierarki, struktur och tolkningsmetoder osv. Jan Kleineman, professor i civilrätt vid Stockholms universitet och verksam vid Stockholm Centre for Commercial Law, beskriver metoden som en analys av de olika elementen i rättskälleläran så att slutresultatet speglar gällande rätt, eller annorlunda uttryckt ”hur rättsregeln ska uppfattas i ett visst konkret sammanhang”.³³ Förenklat sagt fastställande av gällande rätt.³⁴ Nils Jareborg,³⁵ professor emeritus i straffrätt vid Uppsala universitet, har beskrivit rättsdogmatikens huvuduppgift vara att rekonstruera ett rättssystem förankrat

²⁸ UNCITRAL:s modellag om internationell kommersiell medling och internationella förlikningsavtal till följd av medling (2018).

²⁹ Konvention om erkännande och verkställighet av utländska skiljedomar, New York, den 10 juni 1958.

³⁰ Wienkonventionen om traktaträtten av den 23 maj 1969.

³¹ Se Nääv & Zamboni (red.) (2018), s. 17.

³² Se Reichel (2018), s. 121 ff.

³³ Se Kleineman (2018), s. 26.

³⁴ Ibid, s. 38

³⁵ Jur.dr. straffrätt, Jur.lic. allmän rättslära, Jur.dr h.c. Jareborg har även författat flertal monografier inom allmän rättslära.

i accepterade rättskällor.³⁶ Metoden kan även sägas förklara vilka rättskällorna är.³⁷

Här har rekonstruktionsarbetet gjorts genom att först fastställa regelsystemet i kapitel 4–5, för att sedan applicera regelsystemet i det konkreta fallet, kapitel 7.³⁸ I ett större perspektiv har juridisk deduktiv³⁹ slutledning använts i form av syllogism⁴⁰ där slutsatsen, redovisad i kapitel 8, dragits utifrån de två premisserna. Även om den rättsdogmatiska metoden har framhållits vara obestämd⁴¹ och dess vetenskaplighet ifrågasatts⁴² kan dess användbarhet inte ifrågasättas. Tillsammans med den rättsdogmatiska EU-rättsliga metoden har också den amerikanska juridiska metoden *IRAC*⁴³ tillämpats. Detta genom att först formulera problemet (eng. issue) i avsnitt 1.2, varefter tillämpliga regler definierats (eng. rule) i kapitel 4–5 följt av analys (eng. application) i kapitel 7, för att sedan komma fram till en slutsats (eng. conclusion) i kapitel 8. Framställningen har vidare som utgångspunkt beskrivits *de lege lata* genom beaktande av EU-rättens rättskällor.

Det bearbetade materialet har som utgångspunkt bestått i EU:s grundfördrag med tillhörande bilagor och kommentarer, rättspraxis från EU-domstolen samt Singaporekonventionens konventionstext och dess förarbeten⁴⁴. Som rättskälla har utöver EU-domstolens rättspraxis dess yttranden beaktats. En medlemsstat, Europaparlamentet, rådet eller kommissionen får nämligen inhämta EU-domstolens yttrande om huruvida ett planerat avtal är förenligt med fördragen. Om domstolen finner att så inte är fallet, kan avtalet inte träda ikraft (artikel 218.11 FEUF). Att dessa yttranden innefattar en formell och bindande juridisk bedömning gör dem auktoritativa ur rättskällesynpunkt.

Gällande doktrin har litteratur från författarna Ulf Bernitz, Anders Kjellgren, Carl Fredrik Bergström och Jörgen Hettne verkat introducerande, *EU Law* och *The Evolution of EU Law*, av Paul Craig och Gráinne de Búrca samt *European Constitutional Law* av Robert Schütze har därutöver utgjort en grund för att sedan studera mer specifik doktrin inom rättsområdet för EU:s yttre förbindelser, såsom bland annat *Structural Principles in EU External Relations Law* av Marise Cremona, *The Oxford Guide to Treaties* redigerad

³⁶ Se Jareborg (2004), s. 4.

³⁷ Nääv, M. & Zamboni, M. (red.) (2018), s. 17.

³⁸ Se Kleineman (2018), s. 30.

³⁹ Se Spaak (2018), s. 63.

⁴⁰ Ibid, s. 66.

⁴¹ Se t.ex. Spaak (2018), s. 47.

⁴² Se Kleineman (2018), s. 24: Jareborg har dock tillbakavisat denna kritik och menar att ”rättsdogmatikens verklighet är själva rättssystemet som normativt system, inte det som systemet resulterar i (...)”.

⁴³ Se t.ex. Duru Law Books (2015).

⁴⁴ S.k. travaux préparatoires från UNCITRAL:s arbetsgrupp II.

av Duncan B. Hollis samt *The Law of EU External Relations* av Jan Wouters et al.

Forskningen kring EU-rätten, konstitutionell EU-rätt och EU:s yttre förbindelser är omfattande vilket avspeglas i ovanstående litteratur. Det har även länge funnits europeiska juridiska tidskrifter som t.ex. *Common Market Law Review*, *European Law Review* och *European Law Journal*. I Italienska Florens finns dessutom ett EU-finansierat forskningsinstitut, *European University Institute*, där forskning bedrivs både av doktorander och etablerade forskare. Vid detta institut har Cremona varit framträdande inom rättsområdet och är numera emeritus professor inom EU-rätt.

Inom rättsområdet för EU:s yttre förbindelser har Allan Rosas, biträdande generaldirektör för Europeiska kommissionens rättstjänst och domare vid EU-domstolen, publicerat forskningsartikeln "EU external relations law: Time for a reality check?" där han menar att EU:s yttre förbindelser har en växande betydelse inom ramen för EU:s politik och strategier vilket lett till en ökning av juridisk forskning och publikationer inom detta område. Rosas diskuterar EU:s exklusiva befogenhet och betonar vikten av forskning om blandade avtal (se avsnitt 5.3) och föreslår flera forskningsområden inom bland annat EU:s medlemskap i internationella organisationer.⁴⁵

Det har även skrivits mycket om Singaporekonventionen och dess syfte, innehåll, styrkor och svagheter.⁴⁶ Sannolikt för att konventionen har globalt tillämpningsområde samtidigt som den kan anses kontroversiell genom dess inverkan på rättssäkerheten m.m. Adam Lindells magisteruppsats berörde Singaporekonventionens inskränkningar till domstolsprövning. Slutsatsen var att medlingsöverenskommelser inte utgör rättegångshinder eftersom *res judicata* tar sikte på situationer där saken har varit föremål för materiell prövning.⁴⁷ Hampus Högberg skrev om samma område i sin magisteruppsats och menade på samma sätt att rätten till domstolsprövning kvarstår med argumentet att det vore svårt för parterna att redan vid avtalsförhandlingarna bedöma vilka frågor som skulle kunna uppkomma i en tvist när omständigheterna har förändrats.⁴⁸ Vidare belyste Markus Forkmans magisteruppsats Singaporekonventionen i ljuset av New York-konventionen.⁴⁹

Däremot har betydligt mindre forskning gjorts med avseende på EU:s befogenhet i relation till Singaporekonventionen. Ferz och Tsvina har författat artikeln "The Singapore Convention on Mediation: National Implementation

⁴⁵ Se Rosas (2020).

⁴⁶ Se t.ex. Köhler (2023), Montineri (2019) och Chua (2019).

⁴⁷ Se Lindell (2020), s. 2.

⁴⁸ Se Högberg (2020), s. 51.

⁴⁹ Se Forkman (2023).

Practices and EU Prospects" som analyserar konventionens bestämmelser och utvärderar en eventuell anslutning av EU. Angående EU:s befogenhet sägs endast kort att befogenheten finns utan någon djupare analys.⁵⁰

I artikeln "The Relations between the Singapore Mediation Convention and the European Mediation Directive" undersöker Jur. dr Michal Malacka, senior universitetslektor vid Palacký universitetet i Tjeckiska Olomouc, relationen mellan Singaporekonventionen och EU:s medlingsdirektiv (2008/52/EC). Slutsatsen i artikeln är att Singaporekonventionen stärker medlingens roll inom internationella tvister och att EU står inför ett beslut om att uppdatera medlingsdirektivet eller anta Singaporekonventionen för att möta behoven i den globala affärsmiljön och förbättra rättssäkerheten i internationella tvister. Malacka adresserar inte frågan om EU:s befogenhet.⁵¹

Att Singaporekonventionen fortfarande är relativt ny och att EU-kommissionen uttryckt att rättsläget är oklart kan förklara varför forskningen är begränsad på området. Det är dock detta tomrum som denna framställning avser att fylla.

1.6 Terminologi

I framställningen finns vissa termer som behöver förtydligas. Termerna *kompetens* och *befogenhet* används synonymt, likaså *länder* och *stater*. Framställningen använder konsekvent termen *befogenhetsområde* som i andra sammanhang kan benämnas *kompetensområde* eller *politikområde*. Termen *kommissionen* kan antingen referera till EU-kommissionen eller UNCITRAL:s kommission beroende på sammanhang. Vidare kan *parter* avse medlingsparter men det kan också avse konventionsparter. I denna framställning benämns rättsområdet *EU:s yttre förbindelser* för att avspegla EU:s grundfördrag. I den engelskspråkiga litteraturen benämns rättsområdet *EU external relations law*.

Unionens *rättsakter* definieras i artikel 288 FEUF som förordningar, direktiv, beslut, rekommendationer och yttranden. De tre förstnämnda är som utgångspunkt rättsligt bindande medan de två sistnämnda inte är rättsligt bindande. Observera att *unionens* yttranden ska skiljas från *EU-domstolens* yttranden enligt artikel 218.11 FEUF (se avsnitt 1.5). Vid sidan om dessa finns andra rättsakter som inte är rättsligt bindande.⁵²

Termen *lagstiftningsakt* används i denna framställning synonymt med *unionslagstiftningsakt* och har samma betydelse som i EU:s grundfördrag där en

⁵⁰ Se Ferz & Tsuvina (2023).

⁵¹ Se Malacka (2022).

⁵² Se Bergström & Hettne (2014), s. 35.

lagstiftningsakt definieras som en rättsakt som antas i enlighet med ett lagstiftningsförfarande (artikel 289.3 FEUF). Det ordinarie lagstiftningsförfarandet består i att Europaparlamentet och rådet på förslag av kommissionen gemensamt antar en förordning, ett direktiv eller ett beslut (artikel 289 och 294 FEUF). Därutöver finns särskilda lagstiftningsförfaranden inom olika befogenhetsområden (artikel 289.2 och 289.4 FEUF).

Inom EU-rätten används ofta begreppet *extern* befogenhet eller *extern* kompetens. I denna framställning används dock i första hand termen *yttre* för att följa grundfördragens benämning. Dessutom är begreppet EU:s yttre *relationer* vanligt förekommande. Här används istället begreppet *förbindelser* av samma anledning.

I framställningen finns hänvisningar till *EU:s medlemsstater*. I de fall som detta görs med avseende på medlingsöverenskommelser, Singaporekonventionen och medlingsdirektivet (2008/52/EG) avses inte Danmark eftersom medlingsdirektivet (2008/52/EG) inte är bindande för eller tillämpligt i Danmark.⁵³

Termen *förlikning* (eng. conciliation) användes till en början vid framtagningen av Singaporekonventionen innan den ersattes av *medling* (eng. mediation). Av den anledningen ska termen förlikning (förlikningsavtal etc.) som utgångspunkt förstås som medling i kapitel 3 där Singaporekonventionen beskrivs.

Slutligen kan termerna *signering*, *ratificering* och *anslutning* kan betraktas synonymt med att ingå ett internationellt avtal.

1.7 Disposition

I detta kapitel har syfte, problemformulering, frågeställningar och metod beskrivits i förhållande till bakgrund, forskningsläge och avgränsningar. I kapitel 2 och 3 ges en översikt av UNCITRAL och Singaporekonventionen för att ge läsaren en bild av dess bakgrund och tillämpning. Kapitel 4 beskriver sedan EU:s grundläggande befogenhet följt av det fördjupande kapitel 5 om EU:s yttre befogenhet. Därefter beskrivs huvuddragen i medlingsdirektivet (2008/52/EG) i kapitel 6 följt av analys i kapitel 7 varefter slutsatsen presenteras i kapitel 8. Sist återfinns käll- och litteraturförteckning samt förteckning över de rättsfall som hänvisats till.

⁵³ I enlighet med artiklarna 1 och 2 i protokollet om Danmarks ställning, som är fogat till fördraget om Europeiska unionen och fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen. Se beaktandeskäl 30 och artikel 1.3 medlingsdirektivet (2008/52/EG).

2 UNCITRAL

2.1 Bakgrund, mandat och medlemskap

UNCITRAL (United Nations Commission on International Trade Law) är FN:s kommission för internationell handel som grundades år 1966 där det framhölls att samarbete kring internationell handel var en viktig faktor för goda relationer och därigenom upprätthållande av fred och säkerhet. Av dessa skäl ansågs det eftersträvansvärt att harmonisering av lagstiftningen skulle påskyndas. UNCITRAL:s huvuduppgift blev därmed att främja och harmonisera lagstiftningen inom internationell handel genom att bland annat förbereda och främja antagande av nya konventioner, modellagar och harmoniserade lagar.⁵⁴ Inför UNCITRAL:s första session antogs nio områden som en grund för fortsatt arbete.⁵⁵ Några av dessa togs aldrig upp medan andra istället lagts till.⁵⁶ Arbetsgrupp II behandlade internationell försäljning av varor åren 1968–1978, praxis för internationella avtal åren 1981–2000 och sedan dess tvistelösning, där Singaporekonventionen tagits fram.⁵⁷

UNCITRAL är ett underorgan till FN:s generalförsamling som väljer dess 70 medlemmar utifrån FN:s medlemsstater. Medlemmarna väljs för en mandatperiod på sex år där hälften byts ut vart tredje år.⁵⁸ Stater som inte är medlemmar har en stående inbjudan som *observatörer* vid kommissionens och arbetsgruppernas sessioner.⁵⁹

2.1 EU:s status i UNCITRAL

Som icke-statlig aktör kan EU inte väljas som medlem i UNCITRAL utan får som utgångspunkt nöja sig med att vara observatör. Kommissionen har vid flera tillfällen påpekat att deltagandet av icke-statliga aktörer varit avgörande för arbetets kvalitet. Även om kommissionen inte formellt valt att kategorisera dessa i permanenta, tillfälliga eller funktionella observatörer, enligt FN:s resolution 2205 (XXI), finns tendenser till detta.⁶⁰

⁵⁴ Se FN:s Resolution 2205(XXI) 17 december 1966, s. 99 f.

⁵⁵ Ibid, p. 28.

⁵⁶ Ibid.

⁵⁷ Se UNCITRAL:s hemsida “Working Groups“ <uncitral.un.org/en/content/working-groups> (besökt 2024-04-15)

⁵⁸ Ursprungligen var antalet medlemmar 29 stater och har gradvis utökats, senast år 2022, se UNCITRAL:s hemsida “Origin, Mandate and Composition of UNCITRAL“ <uncitral.un.org/en/about/faq/mandate_composition> (besökt 2024-03-26)

⁵⁹ Se beslut 10(c) FN:s Resolution 31/99 15 december 1976, Report of the United Nations Commission on International Trade Law [1976] UNGA 105; (15 December 1976).

⁶⁰ Se UNCITRAL (2017), p. 20–32.

Det finns inga riktlinjer från generalförsamlingen för vilka rättigheter som observatörer ska ha varken i generalförsamlingen eller dess organ. Det har lett till en osäkerhet och att olika organ har olika bestämmelser. Oavsett dessa skillnader finns en samsyn att observatörer saknar rösträtt. Observatörer får inte heller avge röstförklaringar eller ingå i avgörandet av beslutsmässighet.⁶¹ Även om kommissionen aldrig tagit något formellt beslut gällande observatörernas rättigheter finns en förståelse för vad begreppet innebär.⁶² Observatörer har alltid rätt att delta på öppna möten, vilket kommissionens möten som regel varit.⁶³ Inom UNCITRAL har observatörer även som utgångspunkt haft möjlighet att delta på informella möten, konsultationer och förhandlingar som hållits mellan perioderna av de vanliga sessionerna.⁶⁴ Observatörerna har också haft samma tillgång till officiella dokument som ordinarie medlemmar.⁶⁵ De har därutöver haft rätt att göra uttalanden och besvara uttalanden.⁶⁶ Observatörerna tillåts också vanligen att komma med förslag, som regel dock bara muntliga.⁶⁷ Slutligen har observatörer möjligheten att få sina dokument distribuerade inom UNCITRAL.⁶⁸

2.2 Organisation och arbetsmetoder

UNCITRAL:s arbete organiseras av UNCITRAL själv, vanligen kallad kommissionen, ett sekretariat och sex arbetsgrupper. Kommissionen består av en ordförande, tre vice-ordförande och en rapportör. Arbetet genomförs vid årliga sessioner som bl.a. inkluderar antagande av arbetsgruppernas utkast, val av framtida arbetsområden och rapportering till generalförsamlingen. Arbetsgruppernas medlemmar består av samtliga UNCITRAL:s medlemsländer som träffas en till två tillfällen per år och rapporterar till kommissionen. När en uppgift väl tilldelats en arbetsgrupp arbetar de som regel dock självständigt från kommissionen. UNCITRAL:s sekretariat är en del av avdelningen för internationell handel vid FN-sekretariatet. Sekretariatets uppgift består i bl.a. i att genomföra förstudier och framtagning av rapporter och utkast, bedriva juridisk forskning samt rapportering vid kommissionens och arbetsgruppernas sessioner. Sekretariatet har möjlighet att anlita externa experter inom olika juridiska områden.⁶⁹

⁶¹ Ibid, p. 35–36.

⁶² Ibid, p. 38.

⁶³ Ibid, p. 41–42.

⁶⁴ Ibid, p. 44.

⁶⁵ Ibid, p. 46.

⁶⁶ Ibid, p. 49 och 52.

⁶⁷ Ibid, p. 55.

⁶⁸ Ibid, p. 59.

⁶⁹ Se UNCITRAL (2013), s. 9 ff.

3 Singaporekonventionen

3.1 Bakgrund och syfte

Efter att UNCITRAL:s arbetsgrupp II (se avsnitt 2.3) färdigställt utkastet till Mauritiuskonventionen⁷⁰ år 2014 fanns utrymme för ett nytt projekt. Den amerikanska delegationen ledd av Timothy Schnabel⁷¹ föreslog att arbetsgruppen skulle adressera verkställighet av internationella förlikningsavtal.⁷² Som motiv angavs bland annat att användningen av förlikning ökar i flera delar av världen men att bristen på möjlighet till verkställighet var ett hinder.⁷³ UNCITRAL:s kommission beaktade förslaget vid dess fyrtiosjunde session och beslutade att arbetsgruppen skulle ges i uppgift att undersöka dess genomförbarhet och form.⁷⁴ Arbetet påbörjades under hösten 2015 och pågick sedan under sex sessioner.⁷⁵ Under dessa tre år deltog EU aktivt representerad av EU-kommissionen, därtill utgjorde EU:s medlemsstater mer än en fjärdedel av deltagarna vid samtliga möten.⁷⁶

3.2 Tillämpningsområde

Singaporekonventionen ska som utgångspunkt tillämpas på skriftliga avtal som resulterar från medling av parter för att lösa en kommersiell internationell tvist. Med *internationell* avses här som utgångspunkt situationer där minst två parter vid tidpunkten för överenskommelsen har hemvist i olika stater. Konventionen ska inte tillämpas på konsumenträttsliga, familjerättsliga eller arbetsrättsliga tvister. Inte heller på verkställbara förlikningsavtal upprättade av domstol eller verkställbara skiljedomar.⁷⁷ Med *medling* avses en process, oavsett vad den kallas och hur den genomförts, där parterna avser att träffa en överenskommelse med hjälp av en tredje person (en medlare) som saknar befogenhet att tvinga fram en lösning på tvisten.⁷⁸

⁷⁰ United Nations Convention on Transparency in Treaty-based Investor-State Arbitration (New York, 2014).

⁷¹ Idén till projektet kom ursprungligen från professor Stacie Strong vid University of Missouri Law School. Se Abramson (2019), s. 1037.

⁷² Termen förlikning (eng. conciliation) användes från början av projektet innan den byttes till medling (eng. mediation) men hade en snarlik definition.

⁷³ Se UNCITRAL, Note by the Secretariat, Planned and possible future work—Part III, Proposal by the Government of the United States of America: future work for Working Group II, U.N. Doc. A/CN.9/822 (June 2, 2014), s. 2 ff.

⁷⁴ Report of Working Group II (Arbitration and Conciliation) on the work of its sixty-third session U.N. Doc. A/CN.9/861 (Vienna, 7–11 September 2015), p.1–3.

⁷⁵ Varje session varade i omkring en vecka, se Schnabel (2019), s. 6.

⁷⁶ Se Abramson (red.) (2019), s. 1037 f.

⁷⁷ Artikel 1 Singaporekonventionen.

⁷⁸ Artikel 2 Singaporekonventionen.

Betydelsen av termen *kommersiell* framgår inte explicit av konventionen. Bryan Clark, professor i civilrätt vid Newcastle universitet och Tania Sourdin, dekan för Newcastle universitet juridiska fakultet, menar att tolkningen kan göras utifrån modellagen⁷⁹ där termen tolkas extensivt och täcker frågor som uppstår från alla relationer av kommersiell natur, oavsett om de är kontraktuella eller inte.⁸⁰ Nadja Alexander, professor vid Singapore Management University och Shou Yu Chong, forskare inom tvistelösning vid King's College i London, menar däremot att modellagen inte är relevant när den inte har inkorporerats i nationell lagstiftning.⁸¹ Att termen *tvist* ska tolkas extensivt är däremot mer klart.⁸² Reservationsmöjligheten i artikel 8.1(a) (se avsnitt 3.6), som innebär att en stat och dess myndigheter kan undantas från tillämpningsområdet, ska tolkas (*e contrario*) som att konventionen även är tillämplig på medlingsöverenskommelser där stater är en medlingspart.⁸³

Andra undantag för konventionens tillämpningsområde är att överenskommelser som är verkställbara som domar och skiljedomar undantas.⁸⁴ Därmed undviks potentiella konflikter med bl.a. Bryssel Ia-förordningen och New York-konventionen⁸⁵. Härtill gäller för REIO:s att Singaporekonventionen är subsidiär och ska som utgångspunkt lämna företräde för andra bestämmelser utfärdade av den organisationen i händelse av konflikt.⁸⁶ Det får till följd att konventionen inte blir tillämplig när samtliga parter har sin hemvist inom EU eftersom medlingsdirektivet (2008/52/EG) ska ges företräde. Däremot är det tillräckligt att en part i medlingsöverenskommelsen har sin hemvist i tredje land för att Singaporekonventionen ska tillämpas framför medlingsdirektivet.

3.3 Verkställighet

Den mest grundläggande principen i Singaporekonventionen följer av artikel 3.1 som stadgar att varje konventionspart ska verkställa medlingsöverenskommelser genom deras nationella förfaranden under de förutsättningar som följer av konventionen. Om en tvist uppstår som avser en sak som en part hävdar redan är avgjord i en medlingsöverenskommelse ska konventionsparterna tillerkänna medlingsöverenskommelsen bevisverkan för att saken redan är avgjord.⁸⁷ Gällande litispensens föreskrivs att en domstol *får* avvakta med

⁷⁹ UNCITRAL Model Law on International Commercial Mediation and International Settlement Agreements Resulting from Mediation, 2018.

⁸⁰ Se Artikel 1.1 modellagen och Clark & Sourdin (2020), s. 6.

⁸¹ Se Alexander & Chong (2022), s. 17.

⁸² Ibid.

⁸³ Ferz & Tsvina (2023), s. 308.

⁸⁴ Artikel 1.3(a)(ii) och 1.3(b) Singaporekonventionen.

⁸⁵ Konvention om erkännande och verkställighet av utländska skiljedomar, New York, den 10 juni 1958.

⁸⁶ Se artikel 12.4 Singaporekonventionen.

⁸⁷ Se artikel 3.2 Singaporekonventionen.

beslut om verkställbarhetsförklaring när en ansökan eller ett yrkande som relaterar till saken har gjorts till en domstol, skiljedomstol, eller annan behörig myndighet. Domstolen får då också, på begäran av en part begära att lämplig säkerhet ställs av den andra parten.⁸⁸ Lägg märke till bestämmelsernas fakultativa natur.

3.4 Giltighet

För att en medlingsöverenskommelse ska anses tillförlitlig ställs vissa krav. Dels behöver medlingsöverenskommelsen vara undertecknad av parterna, dels behövs någon form av bevis på att överenskommelsen härrör från en medling. Det kan vara medlarens signatur på medlingsöverenskommelsen, eller något annat dokument som indikerar att medlingen ägt rum. Det kan också vara ett godkännande från en institution som administrerat medlingen, eller i sista hand någon annan typ av bevis som kan godtas. Elektroniska signaturer ska som regel godtas. Därutöver har domstolen rätt att begära översättning av medlingsöverenskommelsen till landets officiella språk och andra dokument som behövs för att styrka giltigheten. Av konventionen framgår att ärendet ska behandlas skyndsamt.⁸⁹ Något särskilt medgivande till verkställighet krävs alltså inte av parterna till skillnad från vad som föreskrivs i medlingsdirektivet (2008/52/EG).⁹⁰

3.5 Vägransgrunder

Den behöriga myndigheten får endast vägra att lämna verkställbarhetsförklaring när bevis framförts att en part saknade handlingsförmåga, eller när medlingsöverenskommelsen är ogiltig, olaglig att genomföra, när den inte är bindande eller slutgiltig, eller när den ändrats. Giltiga vägransgrunder är också när avtalsförpliktelserna redan genomförts eller när de är oklara eller oförståeliga. Detsamma gäller om en verkställbarhetsförklaring skulle motverka överenskommelsens syfte. Att medlare inte meddelat omständigheter som kan väcka tvivel angående dennes opartiskhet eller oberoende, på ett sätt som skulle inverka på överenskommelsen eller kunnat avgöra huruvida en part skulle ha ingått den är också en giltig vägransgrund. Slutligen är ordre public, och i de fall då sakens natur inte tillåter en överenskommelse enligt den nationella rättsordningen, giltiga vägransgrunder.⁹¹

⁸⁸ Se artikel 6 Singaporekonventionen.

⁸⁹ Artikel 4 Singaporekonventionen.

⁹⁰ Se avsnitt 6.6.

⁹¹ Se artikel 5 Singaporekonventionen.

3.6 Reservationer

Även om reservationer i UNCITRAL:s konventioner är ovanliga tillåts två reservationer i Singaporekonventionen. Den första reservationen ger en konventionspart rätt att reservera sig mot att konventionen inte ska gälla medlingsöverenskommelser som staten själv eller några av dess myndigheter ingått. Den andra reservationen som kan göras är att konventionen *endast* ska tillämpas i de fall som de tvistande parterna uttryckligen kommit överens om att konventionen ska tillämpas. Inga andra reservationer än dessa två är tillåtna. Reservationer kan läggas till eller tas bort när som helst av konventionsparterna men får effekt först efter sex månader efter en återkallelse.⁹²

3.7 Regionala organisationer för ekonomisk integration

Som utgångspunkt är Singaporekonventionen öppen för anslutning av alla stater.⁹³ Därutöver ges s.k. regionala organisationer för ekonomisk integration (REIO), bestående av flera suveräna stater som har befogenhet över konventionens område möjlighet att ansluta sig. En REIO ges då samma rättigheter och skyldigheter som övriga konventionsparter. Vid anslutning, samt vid ändrade förhållanden, ska nödvändiga tilldelade befogenheter meddelas depositarien.⁹⁴

3.8 Status

Vid öppningsceremonin den 7 augusti 2019 signerade 45 stater Singaporekonventionen. I april 2024 hade 56 stater signerat konventionen, däribland Kina, Indien och USA. Av signatärerna är 14 parter till konventionen. Den senaste signatären var Storbritannien som signerade konventionen den 3 maj 2023. Inga REIO:s, inklusive EU, har signerat eller anslutit sig, och inte heller någon av EU:s medlemsstater. Av konventionsparterna har sex parter lämnat reservationer: Vitryssland, Georgien, Iran, Japan, Kazakstan och Saudiarabien. Av dessa har alla utom Japan reserverat sig emot medlingsöverenskommelser som den egna staten eller dess myndigheter ingått. Georgien, Iran, Japan och Kazakstan har däremot reserverat sig så att medlingsparter uttryckligen behöver avtala om att konventionen ska tillämpas (se avsnitt 5.8).⁹⁵

⁹² Se artikel 8 Singaporekonventionen.

⁹³ Se artikel 11.3 Singaporekonventionen.

⁹⁴ Se artikel 12.1–2 Singaporekonventionen.

⁹⁵ Se UNCITRAL:s hemsida ”Status: United Nations Convention on International Settlement Agreements Resulting from Mediation” <uncitral.un.org/en/texts/mediation/conventions/international_settlement_agreements/status> (besökt 2024-04-16)

4 EU:s grundläggande befogenhet

4.1 Befogenhetens omfattning

När en suverän stat stiftar lagar behöver den som utgångspunkt inte härleda sin befogenhet. EU är dock varken suverän eller en stat. EU har inga inneboende befogenheter utan alla befogenheter måste tilldelas explicit genom fördragen. Denna princip kallas principen om tilldelade befogenheter och är grunden för EU:s befogenhet.

Redan av artikel 1 FEU framgår att EU tilldelas befogenheter av medlemsstaterna för att uppnå de gemensamma målen. Principen beskrivs vidare i artikel 5 där det framgår att unionen *endast* får handla inom ramen för de befogenheter som tilldelats av medlemsstaterna i fördragen för att uppnå de mål som där är fastställda. Varje befogenhet som därutöver inte tilldelats unionen ska tillkomma medlemsstaterna (artikel 5.2 FEU). Vidare tilldelas institutionerna deras befogenheter genom artikel 13.2 FEU.

Även om EU:s befogenhet utgår från principen om tilldelade befogenheter så behöver regelverket kring befogenheterna likväl tolkas på något sätt. EU-domstolen använder sig av flera metoder vid tolkning av EU:s rättsakter.⁹⁶ Vid tolkning av en unionsbestämmelse ska inte bara lydelsen (grammatisk tolkning) och ändamålen (teleologisk tolkning) beaktas, utan även sammanhanget (logisk tolkning) och unionsrättens samtliga bestämmelser (systematisk tolkning). Även förberedelsearbetet kan ge upplysningar om tolkningen (historisk tolkning).⁹⁷ I det klassiska rättsfallet *CILFIT* betonade dessutom EU-domstolen att i kontrast till en subjektiv tolkningsmetod ska dynamisk tolkningsmetod tillämpas:

”Slutligen måste varje gemenskapsrättslig bestämmelse sättas in i sitt sammanhang och tolkas mot bakgrund av gemenskapsrätten som helhet, med hänsyn tagen till gemenskapsrättens syften och dess utvecklingsstadium vid den tidpunkt då den ifrågasvarande bestämmelsen skall tillämpas.”⁹⁸

Kritiker menar dock att dynamisk tolkningsmetod står i strid med maktodelningsläran genom att den dömande makten på så sätt skapar ny rätt.⁹⁹

⁹⁶ Se Reichel (2018), s. 122.

⁹⁷ Se mål C-621/18, *Andy Wightman m.fl. mot Secretary of State for Exiting the European Union*, EUC:2018:999, p. 47.

⁹⁸ Se mål 283/81, *Srl CILFIT och Lanificio di Gavardo SpA mot Ministero della sanità*, EU:C:1982:335, p. 20.

⁹⁹ Se Spaak (2018), s. 76.

Inom EU-rätten läggs också fokus på att åtgärder ska få ett effektivt och uniformt genomslag. Det kan förklaras med att ansvaret för att omsätta EU-rätten främst ligger på medlemsstaterna. EU-domstolen har därför betonat vikten av EU-rättens effektiva genomslag. När EU vidtagit åtgärder inom ramen för sin befogenhet innebär doktrinen om *effet utile* att de ska ges en sådan tolkning att deras ändamålsenliga verkan ska kunna uppnås. Principen kan därmed sägas utgöra en grund i EU-rättens teleologiska tolkningsmetod.¹⁰⁰ Språket har också ha betydelse för tolkningen av EU:s rättskällor. Inom EU har nämligen samtliga språkversioner samma status vilket innebär att det inte finns något originalspråk att jämföra emot.¹⁰¹

4.2 Befogenhetskategorierna

En av de stora förändringarna genom Lissabonfördraget år 2008 var att EU:s befogenheter förtydligades.¹⁰² De tillkomna befogenhetskategorierna framgår nu av den s.k. kompetenskatalogen¹⁰³ som delar in EU:s befogenhet i exklusiv befogenhet, delad befogenhet och områden där EU endast har befogenhet att vidta åtgärder för att stödja, samordna eller komplettera medlemsstaternas åtgärder. Kortfattat innebär den exklusiva befogenheten att endast EU får lagstifta och anta rättsliga bindande akter på området medan medlemsstaterna endast får göra detta efter bemyndigande.¹⁰⁴ Delad befogenhet innebär att både EU och medlemsstaterna får lagstifta och anta rättsliga akter på ett visst område.¹⁰⁵ På de områden som EU ska stödja, samordna eller komplettera medlemsstaternas åtgärder görs detta utan att ersätta medlemsstaternas befogenhet.¹⁰⁶ Kompetenskatalogen är dock inte uttömmande, fler bestämmelser finns spridda över fördragen. Av EU:s restkompetens¹⁰⁷ följer t.ex. att om nödvändiga befogenheter saknas för att uppnå fördragets mål, ska rådet med enhällighet, på förslag av kommissionen, efter Europaparlamentets godkännande, anta lämpliga bestämmelser. Dessutom kan man tala om parallell befogenhet som en ytterligare befogenhetskategori där befogenheten är delad mellan unionen och medlemsstaterna men utan legislativ spärrverkan (se avsnitt 4.2.1). Nedan följer en mer ingående beskrivning av delad och exklusiv befogenhet.

¹⁰⁰ Ibid, s. 114.

¹⁰¹ Se vidare resonemang Reichel (2018), s. 134.

¹⁰² Se Craig & De Búrca (2020), s. 102.

¹⁰³ Se artikel 2–6 FEUF och Bernitz & Kjellgren (2022) s. 38

¹⁰⁴ Se artikel 2.1 FEUF.

¹⁰⁵ Se artikel 2.2 FEUF.

¹⁰⁶ Se artikel 2.5 FEUF.

¹⁰⁷ Se artikel 352 FEUF.

4.2.1 Delad befogenhet

Betydelsen av delad befogenheten framgår av artikel 2.2 FEUF där sedan de olika områden som omfattas definieras i artikel 4 FEUF. En tilldelad befogenhet är dock som utgångspunkt delad om inget annat framgår.¹⁰⁸ Att ett befogenhetsområde betraktas som delat innebär att både EU och dess medlemsstater får anta rättsakter, däremot inte samtidigt:

Artikel 2.2 FEUF

När fördragen tilldelar unionen en befogenhet som ska delas med medlemsstaterna på ett visst område, får unionen och medlemsstaterna lagstifta och anta rättsligt bindande akter på detta område. Medlemsstaterna ska utöva sin befogenhet i den mån som unionen inte har utövat sin befogenhet. Medlemsstaterna ska på nytt utöva sin befogenhet i den mån som unionen har beslutat att inte längre utöva sin befogenhet.

Detta är dock en förenklad bild, i praktiken har det sedan länge tillåtits att medlemsstaterna lagstiftar samtidigt som unionen så länge legislativ spärrverkan inte blir tillämplig.¹⁰⁹ Legislativ spärrverkan är benämningen på principen att medlemsstaterna endast kan utöva sin befogenhet i den mån inte EU har gjort det eller om EU beslutat att inte längre utöva den. Det sistnämnda kan uppstå när beslut tagits om att upphäva en lagstiftningsakt.¹¹⁰ Inom vissa befogenhetsområden med delad befogenhet som t.ex. forskning, teknisk utveckling och rymden gäller dock inte principen om legislativ spärrverkan.¹¹¹ Här kan man tala om en parallell befogenhet.¹¹² Dessutom finns det olika sätt för EU att vidta åtgärder inom ett specifikt område som vidare nyanserar bilden: EU kan välja att införa enhetliga regler genom förordningar, harmonisering av lagstiftning genom direktiv, s.k. minimal harmonisering genom där som tillåter medlemsstaterna att införa högre standarder och slutligen kan EU ställa krav på ömsesidigt erkännande.¹¹³ Betydelsen av delad befogenhet beror dock på vilket specifikt befogenhetsområde som avses vilket framgår av artikel 2.6 FEUF som stadgar att omfattningen och de närmre villkoren fastställs i respektive fördragsbestämmelse. Därutöver gäller att även om ett befogenhetsområde betraktas som delad befogenhet betyder det inte alltid att EU får vidta åtgärder i det specifika fallet. Detta avgörs av subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen (se avsnitt 4.4 och 4.5).

¹⁰⁸ Se artikel 4.1 FEUF.

¹⁰⁹ Se Schütze, R. (2021), s. 242.

¹¹⁰ Se förklaring 18 till Lissabonfördraget.

¹¹¹ Se artikel 4.3–4 FEUF.

¹¹² Se Ott (2020), s. 70.

¹¹³ Se Craig & Búrca (2020), s. 114.

4.2.2 Exklusiv befogenhet

Definitionen av exklusiv befogenhet framgår av artikel 2.1 FEUF som stadgar att exklusiv befogenhet medför att endast unionen får lagstifta och anta rättsligt bindande akter på ett visst område, medan medlemsstaterna får göra det endast efter bemyndigade. Detta får två ytterligare konsekvenser, dels att dessa områden inte träffas av subsidiaritetsprincipen, dels utesluter det möjligheten för medlemsstaterna att ingå s.k. fördjupade samarbeten inom det berörda området.¹¹⁴ De områden som omfattas av unionens exklusiva befogenhet stadgas i artikel 3 FEUF och har följande struktur:

Artikel 3 FEUF

1. Unionen ska ha exklusiv befogenhet på följande områden:

a) Tullunionen.

...

2. Unionen ska också ha exklusiv befogenhet att ingå ett internationellt avtal, om ingåendet av avtalet föreskrivs i en unionslagstiftningsakt eller om ingåendet är nödvändigt för att unionen ska kunna utöva sin befogenhet internt eller i den mån ingåendet kan påverka gemensamma regler eller ändra räckvidden för dessa.

Bestämmelsen tilldelar inte unionen befogenhet och kan därför inte fungera som rättslig grund utan fastställer endast dess natur. Artikeln är uppdelad i två delar där den första listar de områden där unionen har exklusiv befogenhet och den andra en kodifiering av tidigare domstolspraxis inom befogenhetsområden som internt är icke-exklusiva. Bestämmelsens lydelse antyder att listan är uttömmande, men det finns undantag i form av områden som genom dess natur är exklusiva (s.k. *ratione materiae*), exempelvis artikel 118 FEUF som fastställer att unionen ska föreskriva åtgärder inom skydd för immateriella rättigheter.¹¹⁵

4.2.2.1 Exklusiv yttre befogenhet

Artikel 3.2 FEUF fastställer de fall unionen ska ha exklusiv befogenhet att ingå internationella avtal. Stadgandet är en kodifikation av s.k. underförstådda exklusiva yttre befogenheter och ska tolkas i ljuset av rättspraxis.¹¹⁶ I *ERTA* uttalade EU-domstolen att varje gång EU antagit rättsakter, oavsett form, för genomförandet av en i fördragen föreskriven gemensam politik, ska medlemsstaterna inte längre ha rätt att ingå avtal med tredje land som kan

¹¹⁴ I och med att antal medlemsstater ökat har det blivit svårare att komma överens. Som sista utväg för att komma förbi detta problem införde Lissabonfördraget möjligheten till s.k. fördjupade samarbeten där minst nio medlemsstater kan gå ihop för att lösa ett specifikt problem för att främja unionens mål. Se Bergström & Hettne (2014), s. 154 ff samt artikel 20 FEU och artikel 329.1 FEUF.

¹¹⁵ Se Klamert (2019), s. 361.

¹¹⁶ Se mål C-114/12, Europeiska kommissionen mot Europeiska unionens råd, EU:C:2014:2151, p. 67.

påverka dessa bestämmelser.¹¹⁷ Dessutom ska EU anses ha befogenhet att göra internationella åtaganden, även i avsaknad av en uttrycklig bestämmelse när unionsrätten internt tilldelat EU:s institutioner befogenheter i syfte att förverkliga ett visst mål.¹¹⁸ Det gäller särskilt i de fall då den interna befogenheten tidigare använts för åtgärder som ingår i förverkligandet av den gemensamma politiken.¹¹⁹

Som framgår av lydelsen i artikel 3.2 FEUF kan befogenheter tilldelas genom en unionslagstiftningsakt, en inre befogenhet eller en gemensam regel. Det ska dock tydliggöras att den svenska versionen av artikel 3.2 FEUF använder lydelsen "ingå ett internationellt avtal" och den engelska "conclusion of an international agreement". I den svenska versionen av *ERTA* användes dock "ingå avtal med tredje land om förpliktelser" och den engelska "undertake obligations with third countries".¹²⁰ Genom att tolka bestämmelsen i ljuset av rättspraxis kan därför omfattningen av bestämmelsen anses vara bredare än vad som framgår av lydelsen.¹²¹

I yttrande 1/94 uttalade EU-domstolen att när unionen tilldelat institutionerna befogenhet att förhandla med tredje land, erhålls också exklusiv yttre befogenhet på det område som omfattas av dessa rättsakter.¹²² Vidare uttalade EU-domstolen i yttrande 1/13¹²³ följande med avseende på hur bedömningen ska göras:

Yttrande 1/13 p. 74

Eftersom unionen endast har tilldelade befogenheter, måste en befogenhet, och i synnerhet en exklusiv befogenhet, grunda sig på en konkret helhetsbedömning av förhållandet mellan det planerade internationella avtalet och gällande unionsrätt. De områden som omfattas av unionsbestämmelserna respektive av bestämmelserna i det planerade avtalet ska beaktas vid bedömningen och dessutom ska den möjliga utveckling som kan förutses samt beskaffenheten och innehållet i dessa regler och bestämmelser beaktas. Syftet med detta är att kontrollera huruvida det ifrågavarande avtalet kan inverka menligt på den enhetliga och konsekventa tillämpningen av unionsbestämmelserna och hindra de system som inrättats genom dessa bestämmelser från att fungera väl.

¹¹⁷ Se mål 22/70, *Kommission mot rådet*, EU:C:1971:32, p. 17.

¹¹⁸ Se yttrande 1/76, EU:C:1977:63, p. 3.

¹¹⁹ *Ibid*, p. 4.

¹²⁰ Se Mål 22/70, *Kommission mot rådet*, EU:C:1971:32, p. 1.

¹²¹ Se även Klamert (2019), s. 366.

¹²² Se yttrande 1/94, EU:C:1994:384, p. 95.

¹²³ Se yttrande 1/13, EU:C:2014:2303, p. 74.

4.2.2.2 *Om ingåendet av avtalet föreskrivs i en unionslagstiftningsakt*

Enligt det första alternativet i artikel 3.2 FEUF ska unionen ha exklusiv befogenhet att ingå ett internationellt avtal om ingåendet av avtalet föreskrivs i en unionslagstiftningsakt. Detta stadgande är en kodifiering av yttrande 1/94 där domstolen fastslog att "När gemenskapen i sina interna rättsakter har infört bestämmelser [...] eller när den uttryckligen har tilldelat institutionerna en behörighet att förhandla med tredje land, erhåller den en exklusiv extern behörighet på det område som omfattas av dessa rättsakter".¹²⁴

4.2.2.3 *Om ingåendet är nödvändigt för att unionen ska kunna utöva sin befogenhet internt*

Av artikel 3.2 FEUF följer också att unionen ha exklusiv befogenhet att ingå ett internationellt avtal om ingåendet är nödvändigt för att unionen ska kunna utöva sin befogenhet internt. Detta är en kodifiering av yttrande 1/76 där EU-domstolen fastslog att "när gemenskapsrätten internt har tilldelat gemenskapens institutioner befogenheter i syfte att förverkliga ett bestämt mål, har gemenskapen behörighet att göra för detta ändamål nödvändiga internationella åtaganden, även i avsaknad av en uttrycklig bestämmelse härom."¹²⁵ Även om det inte framgår direkt av lydelsen har domstolen i senare rättspraxis klargjort att den interna behörigheten dessutom måste kunna utövas effektivt.¹²⁶

4.2.2.4 *Om ingåendet kan påverka gemensamma regler eller ändra räckvidden för dessa*

Det tredje alternativet är en kodifiering av *ERTA* och stadgar att ska unionen ha exklusiv befogenhet att ingå ett internationellt avtal i den mån ingåendet kan påverka gemensamma regler eller ändra räckvidden för dessa. I målet framgick att *gemensamma regler* är sådana bestämmelser som införs allteftersom.¹²⁷ Begreppet ska som utgångspunkt tolkas extensivt,¹²⁸ men att utsträcka räckvidden till primärrättsliga regler skulle dock vara att bortse från motiveringen.¹²⁹ Dessutom hämtar unionen sin befogenhet att ingå internat-

¹²⁴ Se yttrande 1/94, EU:C:1994:384, p. 95 och Klamert (2019), s. 364 f.

¹²⁵ Se yttrande 1/76, EU:C:1977:63, p. 3 och Klamert (2019), s. 365.

¹²⁶ Se mål C-467/98, Europeiska kommissionen mot Danmark, EU:C:2002:625, p. 57.

¹²⁷ Se mål 22/70, *Kommission mot rådet*, EU:C:1971:32, p. 18.

¹²⁸ Se mål C-467/98, Europeiska kommissionen mot Danmark, EU:C:2002:625, p.77 angående "gemensamma regler – oavsett form".

¹²⁹ Se yttrande 2/15, EU:C:2017:376, p. 234.

ionella avtal från fördragen och kan inte påverka dess innebörd eller räckvidd.¹³⁰ Primärrättsliga bestämmelser faller därmed utanför begreppet *gemensamma regler*. Internationella avtal omfattas däremot även om det är mer sällan förekommande än sekundärrätten.¹³¹

De internationella åtagandena och unionslagstiftningen behöver inte heller täcka exakt samma område, räckvidden av unionslagstiftningen kan påverkas eller ändras även när dessa faller inom ett område som till stor del täcks av reglerna.¹³² Någon motsägelse mellan åtagandena och unionens gemensamma regler får dock inte förekomma.¹³³

Utöver beskaffenheten och innehållet i bestämmelserna ska även den möjliga utveckling som kan förutses beaktas. Syftet är att kontrollera huruvida avtalet kan "inverka på den enhetliga och konsekventa tillämpningen av gemenskapsbestämmelserna och hindra det system som inrättats genom dessa bestämmelser från att fungera väl."¹³⁴

4.3 Rättslig grund

Av principen om tilldelade befogenheter (se avsnitt 4.1) följer att unionen saknar vad som kallas kompetens-kompetens, d.v.s. att själv tillerkänna sig ytterligare befogenheter.¹³⁵ Därmed måste alla unionsrättsliga lagstiftningsakter och beslut vara förankrade och kunna härledas från en *rättslig grund*. Det gäller både unionens inre och yttre åtgärder.¹³⁶ Den rättsliga grunden avgör inte bara vilken institutionen som kan vidta åtgärder i det specifika fallet, utan även vilket förfarande som ska användas och vilket mandat som krävs.¹³⁷ Av artikel 296 FEUF följer dessutom att rättsakter ska motiveras.¹³⁸ Om en lagstiftningsakt saknar rättslig grund anses den inte lagenlig. I slutänden är det EU-domstolen som avgör om en lagstiftningsakt är lagenlig. Enligt artikel 263 FEU är det möjligt att väcka talan vid domstolen för att pröva en rättsakts giltighet.¹³⁹ Om talan är välgrundad kan rättsakten ogiltigförklaras.¹⁴⁰ Valet

¹³⁰ Se yttrande 2/15, EU:C:2017:376, p. 235.

¹³¹ Se Klamert (2019), s. 366.

¹³² Se yttrande 2/15, EU:C:2017:376, p. 181 och yttrande 1/03, EU:C:2006:81, p. 126.

¹³³ Se mål C-114/12, Europeiska kommissionen mot Europeiska unionens råd, EU:C:2014:2151, p. 71.

¹³⁴ Se Mål C-66/13, Green Network SpA mot Autorità per l'energia elettrica e il gas, EU:C:2014:2399, p. 33.

¹³⁵ Bernitz & Kjellgren (2022), s. 40.

¹³⁶ Se yttrande 2/94, EU:C:1996:140, p. 24.

¹³⁷ Se t.ex. mål C-155/07, Europaparlamentet mot Rådet, EU:C:2008:605, p. 98.

¹³⁸ Se artikel 296 FEUF.

¹³⁹ Talan kan väckas av olika sökanden som t.ex. medlemsstaterna och unionens institutioner. Även fysiska och juridiska personer kan väcka talan men omfattas av strängare villkor, se artikel 263.4 FEUF.

¹⁴⁰ Se artikel 264 FEU.

av en passande rättslig grund har därför konstitutionell betydelse, särskilt när en korrekt rättslig grund skulle ha medfört ett annat rättslig förfarande än vad som följts.¹⁴¹

I praktiken innebär rättslig grund en bestämmelse i fördragen där medlemsstaterna tilldelat unionen befogenhet att vidta åtgärder. De specifika rättsliga grunderna återfinns som utgångspunkt i befogenhetsområdena definierade i FEUF. Allmänt avgör den rättsliga grunden om det överhuvudtaget finns en tilldelad befogenhet från medlemsstaterna i det specifika fallet, befogenhetens art bestämmer sedan vilken typ av befogenhet det är frågan om, t.ex. delad eller exklusiv.¹⁴² Befogenhetskategorierna i artikel 3–6 FEUF kan därmed inte utgöra en rättslig grund. Allmänna bestämmelser som t.ex. artikel 21 FEU som beskriver unionens yttre åtgärder kan inte heller utgöra en rättslig grund (se kapitel 5). Detsamma gäller artikel 216 FEUF (se avsnitt 5.5) som fastställer en allmän befogenhet att ingå internationella avtal.

EU-domstolen har slagit fast att bedömningen av rättslig grund ska ske utifrån objektiva omständigheter med beaktande av en lagstiftningsakts syfte och innehåll. Om prövningen visar att rättsakten har fler syften eller beståndsdelar och om en av dem är dominerande medan de andra är underordnade ska rättsakten anses ha en enda rättslig grund.¹⁴³ Vid fastställande av rättslig grund kan det även tas hänsyn till det rättsliga sammanhang som rättsakten ingår i, särskilt om det kan ge upplysningar om syftet.¹⁴⁴ EU-domstolen har även betonat att befogenhetens art och rättslig grund är nära sammankopplade och ska prövas tillsammans.¹⁴⁵ Vid prövning av befogenhets art vid ingåendet av ett internationellt avtal ska bestämmelser i avtalet som har ytterst begränsad räckvidd däremot inte beaktas.¹⁴⁶

4.4 Subsidiaritetsprincipen

Fördragen tilldelar inte bara EU befogenheter att agera, utan beskriver även om dessa befogenheter får användas i det konkreta fallet. Detta styrs bland annat av den s.k. subsidiaritetsprincipen.¹⁴⁷ Principen har haft betydelse under en lång tid och har sitt ursprung i tysk rätt och kanonisk rätt.¹⁴⁸ Principen

¹⁴¹ Se mål C-263/14 *EU-parlamentet mot Rådet*, EU:C:2016:435, p. 42.

¹⁴² Se Ott (2020), s. 88.

¹⁴³ Se t.ex. mål C-482/17 *Republiken Tjeckien mot parlamentet och rådet*, EU:C:2019:1035, p. 31 och mål C-157/21, *Republiken Polen mot Europaparlamentet och Europeiska unionens råd*, EU:C:2022:98, p. 121.

¹⁴⁴ Se mål C-157/21, *Republiken Polen mot Europaparlamentet och Europeiska unionens råd*, EU:C:2022:98, p. 122.

¹⁴⁵ Se yttrande 1/08, EU:C:2009:739, p. 111–113.

¹⁴⁶ Se yttrande 2/15, EU:C:2017:376, p. 217.

¹⁴⁷ Se Craig & De Búrca (2020), s. 102 ff.

¹⁴⁸ Se Bergström & Hettne (2014), s. 164.

fastställs idag i artikel 5.3 FEU, i vilken det föreskrivs att på de områden där unionen inte är ensamt behörig, ska den vidta en åtgärd endast om och i den mån som målen för den planerade åtgärden inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna och därför, på grund av den planerade åtgärdens omfattning eller verkningar, bättre kan uppnås på unionsnivå. I artikel 5 i protokoll (nr 2) om tillämpning av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna som bifogats FEU och FEUF fastställs riktlinjer för att avgöra om dessa villkor är uppfyllda. Principen ska tillämpas på alla EU:s vidtagna åtgärder.¹⁴⁹

I första hand är det på politisk nivå, genom de nationella parlamenten, som iakttagandet av subsidiaritetsprincipen kontrolleras enligt förfarandena i tilläggsprotokollet.¹⁵⁰ I andra hand ankommer det på EU-domstolen att pröva huruvida principen har iakttagits som ska pröva såväl iakttagandet av de materiella kraven i artikel 5.3 FEU som iakttagandet av de processrättsliga skyddsreglerna i tilläggsprotokollet.¹⁵¹ Domstolen har vidare bekräftat att principen ofta handlar om politiska bedömningar som domstolen själv försöker undvika.¹⁵²

Artikel 5.3 FEU

3. Enligt subsidiaritetsprincipen ska unionen på de områden där den inte har exklusiv befogenhet vidta en åtgärd endast om och i den mån som målen för den planerade åtgärden inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna, vare sig på central nivå eller på regional och lokal nivå, och därför, på grund av den planerade åtgärdens omfattning eller verkningar, bättre kan uppnås på unionsnivå.

Unionens institutioner ska tillämpa subsidiaritetsprincipen i enlighet med protokollet om tillämpning av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna. De nationella parlamenten ska se till att subsidiaritetsprincipen följs i enlighet med det förfarande som anges i protokollet.

Unionen kan därmed vidta åtgärder under följande tre förutsättningar: 1) området faller inom unionens exklusiva befogenhet, 2) målen för den planerade åtgärden inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna – Nödvändighetskriteriet, eller det negativa kriteriet, och 3) den planerade åtgärdens omfattning eller verkningar, bättre kan uppnås på unionsnivå – Värdekriteriet, eller det positiva kriteriet.

Den första förutsättningen är alltså absolut där medlemsstaterna inte får vidta åtgärder (se avsnitt 4.2.2). Detta gäller både vid lagstiftande och ingåendet av internationella avtal. Motsatsvis gäller att subsidiaritet ska som utgångspunkt

¹⁴⁹ Se Klamert (2019), s. 70.

¹⁵⁰ Protokoll (nr 2) till FEU om tillämpning av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna.

¹⁵¹ Se mål C-477/14, *Pillbox 38 (UK) Ltd mot Secretary of State for Health*, EU:C:2016:324, p. 145 och mål C-358/14, *Republiken Polen mot Europaparlamentet och Europeiska unionens råd*, EU:C:2016:323, p. 112–113.

¹⁵² Se Bergström & Hettne (2014), s. 165.

bedömas inom alla befogenhetsområden med delad kompetens, inklusive artikel 216.1 FEUF (se avsnitt 5.5). Nödvändighetskriteriet fastslår att unionen endast kan vidta åtgärder om de inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna. Detta gäller både central och lokal nationell nivå.¹⁵³ Av artikel 2 i protokoll (nr 2) till FEU om tillämpning av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna, följer att innan kommissionen föreslår en lagstiftningsakt ska den hålla omfattande samråd, där den lokala och regionala dimensionen av de planerade åtgärderna beaktas. Värdekriteriet stadgar att unionen endast kan vidta åtgärder om den planerade åtgärdens omfattning eller effekt bättre kan uppnås på unionsnivå. Av artikel 5 i tilläggsprotokollet framgår att bedömningen ska bygga på kvalitativa indikatorer och varje gång det är möjligt på kvantitativa sådana. I kvantitativt hänseende är mervärdet av verksamhet på unionsnivå tydligare ju fler unionsmedborgare eller aktörer som berörs och ju större handelsvolymen är. Det kvalitativa perspektivet avser istället det ekonomiska, sociala och politiska intresset av åtgärder som ska beaktas i ljuset av unionens mål och grundläggande värden. Därutöver finns en stark presumtion för att både nödvändighetskriteriet och värdekriteriet och är uppfyllt när unionen vidtar åtgärder som syftar till att lösa problem med gränsöverskridande karaktär.¹⁵⁴

4.5 Proportionalitetsprincipen

Inom EU-rätten är proportionalitetsprincipen en konstitutionell rättsprincip som innebär att de medel som används för att uppnå ett visst mål inte ska vara mer långtgående än nödvändigt.¹⁵⁵ Principen sätter därmed gränser för bl.a. lagstiftningsåtgärder som får vidtas inom EU:s lagstiftningsförfaranden. Principen tillämpades till en början som allmän rättsprincip för att sedan kodifierades i artikel 5.4 FEU.¹⁵⁶ Principen återfinns också i Protokoll (nr 2) om tillämpning av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna till FEU. Där stadgas att varje EU-institution fortlöpande ska se till att principen följs och att varje utkast till lagstiftningsakter ska motiveras med avseende på proportionalitetsprincipen.¹⁵⁷ Vid bedömningen av huruvida en åtgärd är proportionerlig behöver relevanta bakomliggande intressen identifieras. Därefter ska dessa intressens värderas för att kunna vägas mot de medel som använts eller planeras att användas.¹⁵⁸

¹⁵³ Se Klamert (2019), s. 72.

¹⁵⁴ Se förslag till avgörande i mål C-358/14 *Republiken Polen mot Europaparlamentet och Europeiska unionens råd*, EU:C:2015:848, p. 162–165.

¹⁵⁵ Se Bergström & Hettne (2014), s. 53.

¹⁵⁶ Ibid.

¹⁵⁷ Se artikel 1 och 5 Protokoll (nr 2) till FEU om tillämpning av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna.

¹⁵⁸ Se Bergström & Hettne (2014), s. 53.

Vid en proportionalitetsbedömning finns områden där EU-domstolen lämnar ett större skönsmässigt utrymme åt lagstiftaren på grund av de bedömningar som behövt göras. Den vägledande principen är att detta ska göras när lagstiftaren ställts inför val av politisk, ekonomisk och sociala art som kräver komplexa bedömningar. Eftersom en stor del av fördragsartiklarna är av denna karaktär kommer detta att vara normen.¹⁵⁹

I *Vodafone* utmanade mobiloperatören Vodafone Ltd EU:s förordning (EG) nr 717/2007 där pristak för roamingavgifter infördes inom unionen. EU-domstolen menade dock att med hänsyn till att konsumentskyddet var ett så viktigt mål framstod pristaket, på en marknad med konkurrens, som proportionerligt i förhållande till det eftersträvande målet.¹⁶⁰ I *Digital Rights* angreps giltigheten av EU direktiv 2006/24/EG i vilket det föreskrevs att telefonoperatörer var skyldiga att lagra uppgifter om användares datatrafik och geografiska position för att förebygga, avslöja och utreda brott, i syfte att garantera statens säkerhet.¹⁶¹ EU-domstolen fastslog i detta fall att unionslagstiftaren överskridit proportionalitetsprincipens gränser genom att direktivet inte föreskrivit tillräckliga garantier för att säkerställa ett effektivt skydd mot missbruk och otillåten användning.¹⁶²

4.6 Området med frihet, säkerhet och rättvisa

EU:s befogenhet kan allmänt sägas beskriva en lagstiftningskompetens inom ett av EU:s befogenhetsområden. I fördragen finns däremot ingen uttömmande lista vilka dessa är. Istället tilldelas lagstiftningskompetens för var och ett av dessa befogenhetsområden genom en eller flera bestämmelser i motsvarande avdelning i TREDJE DELEN av FEUF. Dessa bestämmelser kan därmed utgöra en giltig rättslig grund (se avsnitt 4.3) vid antagandet av rättsakter.¹⁶³

Befogenhetsområdet frihet, säkerhet och rättvisa återfinns i Avdelning V FEUF och syftar till att möjliggöra EU:s medborgare en union utan inre gränser. I Romfördraget från år 1958 fanns dock inget sådant område definierat utan det triggades av en politisk vilja och ett praktiskt behov av att tillhandahålla säkerhet till medborgarna. Säkerhet och rättvisa var dock starkt förank-

¹⁵⁹ Se mål C-491/01, *The Queen mot Secretary of State for Health, ex parte British American Tobacco (Investments) Ltd och Imperial Tobacco Ltd*, EU:C:2002:741, p. 123.

¹⁶⁰ Se mål C-58/08, *The Queen, på begäran av Vodafone Ltd m.fl. mot Secretary of State for Business, Enterprise and Regulatory Reform*, EU:C:2010:321, p. 69.

¹⁶¹ Se förenade målen C-293/12 och C-594/12 *Digital Rights Ireland Ltd mot Minister for Communications, Marine and Natural Resources m.fl. och Kärntner Landesregierung m.fl.*, EU:C:2014:238, p. 17.

¹⁶² *Ibid*, p. 66.

¹⁶³ Se Schütze (2023), s. 64 och 68.

rat i medlemsstaternas egna rättssystem och det kom att dröja till år 1993 innan området fanns med i Maastrichtfördraget som bland annat omfattade juridiskt samarbete inom civilrätt och straffrätt. Genom Amsterdamfördraget år 1999 var området fortfarande diversifierat för att efter Lissabonfördraget år 2008 samlas under Avdelning V FEUF.¹⁶⁴ Artikel 3.2 FEU tillsammans med artikel 67 FEUF som inleder Avdelning V FEUF utgör den övergripande ramen för befogenhetsområdet frihet, säkerhet och rättvisa där följande framgår:

Artikel 3 FEU

...

2. Unionen ska erbjuda sina medborgare ett område med frihet, säkerhet och rättvisa utan inre gränser, där den fria rörligheten för personer garanteras samtidigt som lämpliga åtgärder vidtas avseende kontroller vid yttre gränser, asyl, invandring samt förebyggande och bekämpande av brottslighet.

...

Artikel 67 FEUF

1. Unionen ska utgöra ett område med frihet, säkerhet och rättvisa med respekt för de grundläggande rättigheterna och de olika rättssystemen och rättsliga traditionerna i medlemsstaterna.

...

4. Unionen ska underlätta tillgången till rättsväsendet, särskilt genom principen om ömsesidigt erkännande av rättsliga och utomrättsliga avgöranden på det civila området.

Inom området med frihet, säkerhet och rättvisa är uppdelningen mellan delad och exklusiv befogenhet inte helt tillämplig och relationen mellan EU:s yttre befogenheter och medlemsstaternas befogenhet är mer flytande än andra områden.¹⁶⁵ Inom det civilrättsligt samarbete, som ingår området med frihet, säkerhet och rättvisa, är principen om ömsesidigt erkännande grundläggande. Den slutgiltiga målsättningen är att uppnå fullt förtroende så att rättsliga avgöranden ska kunna cirkulera fritt inom unionen utan mellanled och utan att medlemsstaterna ska behöva bedöma erkännande och verkställighet utifrån vägransgrunder och ordre public. Det civilrättsliga samarbetet stadgas i första hand i artikel 81 FEUF som även omfattar utomrättsliga avgöranden vilket medför att åtgärder även kan vidtas för medling och andra ADR-metoder under förutsättning att processen avslutas med ett bindande beslut.¹⁶⁶ Artikel 81 FEUF har följande lydelse:

Artikel 81 FEUF

1. Unionen ska utveckla ett rättsligt samarbete i civilrättsliga frågor som har gränsöverskridande följder, vilket bygger på principen om ömsesidigt erkännande av domstolsavgöranden och utomrättsliga avgöranden (...)

¹⁶⁴ Se Bogensberger (2019), s. 776 ff.

¹⁶⁵ Se Bogensberger (2019), s. 776 ff.

¹⁶⁶ Se Wilderspin (2019), s. 860.

2. Vid tillämpning av punkt 1, särskilt när det är nödvändigt för att den inre marknaden ska fungera väl, ska Europaparlamentet och rådet i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet besluta om åtgärder för att säkerställa

a) ömsesidigt erkännande mellan medlemsstaterna av domstolsavgöranden och utomrättsliga avgöranden samt verkställigheten av dessa,

...

5 EU:s yttre befogenhet

Genom Lissabonfördraget infördes en uppdelning mellan inre och yttre åtgärder.¹⁶⁷ Med yttre åtgärder menas EU:s förbindelser med omvärlden.¹⁶⁸ Reglerna kring de yttre åtgärderna finns främst i Avdelning V FEU och FEMTE DELEN FEUF. De allmänna bestämmelserna om unionens yttre åtgärder stadgas i artikel 21 FEU och har följande lydelse:

Artikel 21 FEU

1. Unionens åtgärder i internationella sammanhang ska utgå från de principer som har legat till grund för dess egen tillblivelse, utveckling och utvidgning (...)

Unionen ska sträva efter att utveckla förbindelser och bygga partnerskap med tredje-länder och internationella organisationer, regionala eller globala, som delar de principer som avses i första stycket. Den ska främja multilaterala lösningar på gemensamma problem, särskilt inom ramen för Förenta nationerna.

2. Unionen ska utforma och föra en gemensam politik och vidta åtgärder samt verka för att säkerställa en hög grad av samarbete inom alla områden för internationella förbindelser för att

...

h) främja ett internationellt system som bygger på fördjupat multilateralt samarbete och ett gott globalt styre.

3. Unionen ska respektera de principer och eftersträva de mål som anges i punkterna 1 och 2 när den utarbetar och genomför yttre åtgärder på de olika områden som omfattas av denna avdelning och av femte delen i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt samt yttre aspekter av övrig politik.

...

5.1 EU som folkrättsligt subjekt

Det var länge otydligt huruvida unionens juridiska personlighet endast omfattade nationell lagstiftning hos medlemsstaterna, eller om det även omfattade internationell juridisk personlighet.¹⁶⁹ Cremona menar att unionen hade en svaghet i internationella relationer när medlemsstaterna försökt bygga upp EU:s roll som internationell aktör utan att överföra tillräckligt med yttre befogenheter.¹⁷⁰ Det var först i *Costa mot ENEL* år 1964 som EU-domstolen uttryckligen erkände gemenskapen som internationell juridisk person där befogenhetsöverföringen härleddes från medlemsstaterna:¹⁷¹

¹⁶⁷ Bergström & Hettne (2014), s. 299.

¹⁶⁸ Ibid.

¹⁶⁹ Dvs. om unionen ansågs vara ett folkrättsligt subjekt, se Wouters et al (2021), s. 1.

¹⁷⁰ Se Cremona (2021), s. 467.

¹⁷¹ Se Cremona (2021), s. 433.

”Genom EEG-fördraget upprättade medlemsstaterna en gemenskap med obegränsad varaktighet, utrustad med egna institutioner, rättssubjektivitet, rättskapacitet, behörighet att uppträda internationellt som ställföreträdare och, i synnerhet, med verk samma befogenheter som härrör från en kompetensbegränsning eller en överföring av staternas uppgifter till gemenskapen.”¹⁷²

I *ERTA* fastslogs därefter att gemenskapens yttre befogenhet sträckte sig över alla unionens områden (definierade i FÖRSTA DELEN FEU) och att kapaciteten att ingå internationella avtal inte var begränsad till fall med uttryckliga bestämmelser. Det var detta som kom att benämnas *underförstådda befogenheter*.¹⁷³ Trots otydliga regler och argumentation i doktrin ansågs EG och det tidiga EU i praktiken ha yttre befogenhet i den bemärkelsen att internationella avtal kunde ingås.¹⁷⁴

Sedan Lissabonfördraget stadgar artikel 47 FEU uttryckligen att unionen är en juridisk person. Att EU betraktas som folkrättsligt subjekt medför internationella rättigheter, bl.a. rätten till representation och ta emot representanter i och från tredjeländer, rätten att ingå traktater, rätten att bli part i internationella konventioner, och rätten att åtnjuta immunitet. Av detta följer också folkrättsliga skyldigheter och ansvar.¹⁷⁵ I motsats till vad som gäller stater, som erkänns fullständiga folkrättsliga rättigheter och skyldigheter, så beror internationella organisationers juridiska omfattning dock av dess syfte och funktion som angivits eller antyds i dess konstituerande dokument eller som har utvecklats genom praxis.¹⁷⁶

5.2 Underförstådda befogenheter

I Romfördraget fanns bara två uttryckliga områden som EU hade befogenhet att ingå internationella avtal inom, det ena inom den gemensamma handelspolitiken och det andra genom associationsavtal. Möjligheten att använda underförstådda befogenheter var därför viktigt i ett tidigt skede som kom att accepteras genom *ERTA*.¹⁷⁷

Bakgrunden till målet var att avtalet *Europeiska överenskommelsen om arbetsförhållanden för fordonsbesättningar vid internationella vägtransporter* hade tagits fram av ett antal medlemsstater för att harmonisera vissa aspekter av internationella vägtransporter. Avtalet hade tagits fram för att ingås med

¹⁷² Se mål 6/64, *Flaminio Costa mot E.N.E.L.*, EU:C:1964:66, s. 217.

¹⁷³ Se mål 22/70, *Kommission mot rådet*, EU:C:1971:32, p. 17 och Cremona (2021), s. 433.

¹⁷⁴ Se Wouters et al (2021), s. 1.

¹⁷⁵ Se Craig & De Búrca (2020), s. 359.

¹⁷⁶ Se ICJ, *Reparation for Injuries Suffered in the Service of the United Nations 1949*, s. 180 och VCLT artikel 6(c).

¹⁷⁷ Mål 22/70, *Kommissionen mot rådet*, EU:C:1971:32.

tredjeländer där förhandlingarna startade år 1967 utan att involvera unionen. Förhandlingarna övertogs efter en tid av rådet men kommissionen menade att beslutet om förhandlingsförfarandet inte var förenligt med fördragen. Kommissionen menade vidare att unionens interna befogenhet på området även innefattade en yttre exklusiv befogenhet eftersom "bestämmelsens ändamålsenliga verkan skulle äventyras om de befogenheter som föreskrivs (...) inte omfattade ingåendet av avtal med tredje land".¹⁷⁸ Rådet motsatte sig tolkningen och menade istället att befogenheten att ingå avtal med tredje land inte kunde antas i avsaknad av en uttrycklig bestämmelse.¹⁷⁹ EU-domstolen tog i detta avseende kommissionens sida och framhöll:

"I syfte att i ett bestämt fall fastställa gemenskapens behörighet att ingå internationella avtal bör såväl fördragets system som dess materiella bestämmelser tas i beaktande. En sådan behörighet framgår inte enbart av en uttrycklig tilldelning i fördraget (...) utan kan även följa av andra bestämmelser i fördraget och av rättsakter som antagits av gemenskapens institutioner inom ramen för dessa bestämmelser. Allteftersom de gemensamma bestämmelserna införs är det gemenskapen ensam som, med verkan för hela tillämpningsområdet för gemenskapens rättsordning, kan åta sig och genomföra avtalsförpliktelser i förhållande till tredje land. Det är därför inte möjligt att vid genomförandet av fördragets bestämmelser ha en ordning för interna gemenskapsåtgärder och en annan för de yttre förbindelserna."¹⁸⁰

Domstolen hade därmed utökat omfattningen av unionens befogenhet genom en extensiv teleologisk tolkning som ytterligare utökades genom yttrandet 1/76:

"...när gemenskapsrätten internt har tilldelat gemenskapens institutioner befogenheter i syfte att förverkliga ett bestämt mål, har gemenskapen behörighet att göra för detta ändamål nödvändiga internationella åtaganden, även i avsaknad av en uttrycklig bestämmelse härom."¹⁸¹

EU-domstolen har generellt varit generösa vid tolkningen av de ofta breda termerna som fördragsartiklarna är formulerade enligt.¹⁸² Ett undantag var dock mål C-376/98 Tyskland mot Europaparlamentet och rådet där Tyskland angrep Europaparlamentets och rådets direktiv 98/43/EG som innehöll förbud mot tobaksreklam.¹⁸³ Den angivna rättsliga grunden syftade till att förbättra villkoren för upprättandet av den inre marknaden och dess funktion.¹⁸⁴ EU-domstolen gick på Tysklands yrkande och ogiltighetsförklarade direktivet år

¹⁷⁸ Se mål 22/70, *Kommission mot rådet*, EU:C:1971:32, p. 7.

¹⁷⁹ *Ibid*, p. 9.

¹⁸⁰ *Ibid*, p. 15–19.

¹⁸¹ Se yttrande 1/76, EU:C:1977:63, p. 3.

¹⁸² Se Craig & De Búrca (2020), s. 104 ff.

¹⁸³ Se artikel 3.1 i Europeiska unionens råd direktiv 98/43/EG av den 6 juli 1998 om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om reklam för och sponsring till förmån för tobaksvaror.

¹⁸⁴ Se mål C-376/98, *Tyskland mot Europaparlamentet och rådet*, EU:C:2000:324, p. 81.

2000 med förklaringen att unionens befogenheter hade överskridit eftersom direktivets verkliga syfte var att skydda folkhälsan snarare än att reglera den inre marknaden.¹⁸⁵ Folkhälsan är dessutom ett rättsområde som primärt tillkommer medlemsstaterna.¹⁸⁶ Direktivet omarbetades dock och antogs återigen år 2003 av Europaparlamentet och rådet med samma rättsliga grund.¹⁸⁷ Skillnaden i direktivet var att förbudet nu främst gällde reklam i tidningar och radio med en större gränsöverskridande verkan. EU-domstolen gjorde i detta fall en annan bedömning och menade att direktivet faktiskt syftade till att förbättra villkoren för den inre marknads sätt att fungera och att de följaktligen kunde antas med stöd av artikeln.¹⁸⁸ Skälen som angavs var att förbudets syfte var att motverka att rörligheten inom gemenskapen hindrades av nationella bestämmelser,¹⁸⁹ dessutom ansågs risken ha ökat med hänsyn tagen till de tio nya medlemsstater som tillkommit.¹⁹⁰

5.3 Blandade avtal

Blandade avtal är internationella avtal som ingås av EU tillsammans med samtliga eller några av dess medlemsstater. De föreskrivs inte i fördragen men på grund av politiska och rättsliga förutsättningarna har de funnits med sedan början av gemenskapens tillkomst. Den främsta anledning att ingå blandade avtal är att avtalsområdet sträcker sig utanför EU:s befogenhet, vilket är vanligt när EU inte varit med och påverkat dess innehåll. Detta benämns *obligatorisk blandning*.¹⁹¹ Wouters et al menar också att det kan finnas ett politiskt incitament, som t.ex. att få synas på den internationella arenan, även i fall där det inte nödvändigtvis juridiskt skulle krävas ett blandat avtal. Det finns två fall som begränsar möjligheten för medlemsstaterna att ingå blandade avtal. För det första behöver rådet beakta den ekonomiska aspekten, och för det andra behöver avtalsområdet omfatta delar där EU inte har exklusiv befogenhet. Om det finns områden med delad befogenhet kan rådet besluta om att ett blandat avtal ska ingås tillsammans med medlemsstaterna vilket benämns *fakultativ blandning*.¹⁹²

¹⁸⁵ Se mål C-376/98, Tyskland mot Europaparlamentet rådet, EU:C:2000:324, p. 99.

¹⁸⁶ Se Bernitz & Kjellgren (2022), s. 39. Vissa gemensamma angelägenheter i fråga om säkerhet när det gäller de aspekter på folkhälsa faller däremot under delad befogenhet, se artikel 4.2k FEUF.

¹⁸⁷ Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/33/EG av den 26 maj 2003 om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om reklam för och sponsring till förmån för tobaksvaror.

¹⁸⁸ Se mål C-380/03, *Tyskland mot Europaparlamentet och Europeiska unionens råd*, EU:C:2006:772, p. 78.

¹⁸⁹ Ibid, p. 71.

¹⁹⁰ Ibid, p. 47.

¹⁹¹ Se förslag till avgörande i mål C-500/20 *ÖBB-Infrastruktur Aktiengesellschaft mot Lokomotion Gesellschaft für Schienentraktion mbH*, EU:C:2022:79, p. 26–30.

¹⁹² Se Wouters et al (2021), s. 101.

5.4 Lojalitetsprincipen

Lojalitetsprincipen eller principen om lojalt samarbete som den också kallas följer av artikel 4.3 FEU som stadgar att EU och medlemsstaterna ska respektera och bistå varandra när de fullgör sina uppgifter, att medlemsstaterna ska säkerställa att dess skyldigheter fullgörs, och att medlemsstaterna ska hjälpa unionen att fullgöra sina uppgifter, samt avstå från varje åtgärd som kan äventyra unionens mål. Denna princip begränsas dock av principen om tilldelade befogenheter (se avsnitt 4.1) genom att skyldigheten om lojalt samarbete endast är tillämplig på de områden som medlemsstaterna förbundet sig att följa EU-rätten.¹⁹³

5.5 Rätten att ingå internationella avtal

Även om principen om underförstådda befogenheter har en komplicerad och stundtals motsägelsefull bakgrund har den delvis kodifierats genom Lissabonfördragets artikel 216 FEUF.¹⁹⁴

Artikel 216

1. Unionen får ingå avtal med ett eller flera tredjeländer eller internationella organisationer, om fördragen föreskriver att sådana avtal ska ingås eller om ingåendet av ett avtal är nödvändigt antingen för att inom ramen för unionens politik förverkliga något av de mål som avses i fördragen, eller föreskrivs i någon av unionens rättsligt bindande akter eller kan komma att inverka på gemensamma regler eller räckvidden för dessa.
2. Avtal som ingås av unionen ska vara bindande för unionens institutioner och medlemsstaterna.

Bestämmelsen kodifierar EU-domstolens rättspraxis från *ENEL*¹⁹⁵ år 1964 och *ERTA*¹⁹⁶ år 1971 fram till Lissabonfördraget år 2008 och ska tolkas i ljuset av denna.¹⁹⁷ EU-domstolen har senare fastslagit i *COTIF* att artikel 216.1 är bredare än artikel 3.2 FEUF vilket gör att EU kan ha yttre befogenhet i andra fall än de som är föreskrivna i artikel 3.2 FEUF.¹⁹⁸ Klargörandet bekräftar därmed att yttre befogenhet kan vara delad enligt artikel 2.2 FEUF. Trots lydelsen medför dock inte bestämmelsen någon tilldelning av befogenhet enligt artikel 5 FEU. En sådan befogenhet ska istället härledas från ett specifikt befogenhetsområde i fördragen.¹⁹⁹ EU:s institutioner ska därför inte

¹⁹³ Se Reichel (2018), s. 113.

¹⁹⁴ Se Schütze (2021), s. 278.

¹⁹⁵ Mål 6/64, *Flaminio Costa mot E.N.E.L.*, EU:C:1964:66.

¹⁹⁶ Mål 22/70, *Kommission mot rådet*, EU:C:1971:32.

¹⁹⁷ Se mål 22/70, *Kommission mot rådet*, EU:C:1971:32, p. 30.

¹⁹⁸ Se mål C-600/14 *Tyskland mot rådet*, EU:C:2017:935, p. 51.

¹⁹⁹ Se Erlbacher (2019), s. 1646.

hänvisa till artikel 216.1 FEUF som rättslig grund när rättsakter antas.²⁰⁰ Bestämmelsen avgör inte heller befogenhetens natur utan ska på samma sätt avgöras av bestämmelserna för det specifika befogenhetsområdet tillsammans med bestämmelserna om befogenhetskategorierna stadgade i artikel 2–4 FEUF.²⁰¹ Bestämmelsen omfattar fyra typfall där unionen får ingå internationella avtal vilka beskrivs vidare i följande avsnitt.

5.5.1 Typfall 1: När fördragen föreskriver det

Av det första typfallet följer att unionen får ingå internationella avtal om fördragen föreskriver det. Exempel på sådana uttryckliga befogenheter är inom handel (artikel 207 FEUF) och ingåendet av associationsavtal (artikel 217 FEUF). För vissa bestämmelser inom andra befogenhetsområden finns en uttrycklig yttre dimension som t.ex. artikel 191.4 FEUF som stadgar att unionen och medlemsstaterna ska samarbeta med tredjeland och med behöriga internationella organisationer inom miljöpolitik. Artikel 219 FEUF som stadgar att unionen får ingå valutaavtal är ytterligare ett exempel på när fördragen uttryckligen föreskriver yttre befogenhet. Av detta följer att stadgandet av detta typfall är redundant eftersom uttryckliga stadganden redan finns i andra delar av fördragen.

5.5.2 Typfall 2: Avtal som är nödvändiga

Detta typfall avser underförstådda befogenheter (se avsnitt 5.2) och ska tillämpas om ingåendet av ett avtal är nödvändigt antingen för att inom ramen för unionens politik förverkliga något av de mål som avses i fördragen. Till skillnad från typfall 4 är detta inte förenat med ett villkor om att det tidigare har antagits unionsregler som kan påverkas.²⁰² Typfallet påminner också om unionens restkompetens i artikel 352 FEUF som blir tillämplig när "[...] en åtgärd från unionens sida skulle visa sig nödvändig för att, inom ramen för den politik som fastställs i fördragen, nå något av de mål som avses i fördragen [...]". Lydelsen i artikel 216 FEUF framstår även som mer extensiv än i domen i ERTA där den interna befogenheten likställdes med den yttre, men artikel 216.1 FEUF kodifierar inte bara ERTA utan även flera rättsfall under ett halvt sekel.²⁰³ Lydelsen har sitt ursprung i *Open skies* som refererade till yttrande 1/76.²⁰⁴

Open skies, p. 57

[...]

Behörigheten att för gemenskapens räkning göra åtaganden gentemot tredje länder

²⁰⁰ Se t.ex. rådets beslut 2022/1206 ang. EU:s anslutning till 2019 års Haagkonvention.

²⁰¹ Se Erlbacher (2019), s. 1646.

²⁰² Se mål C-600/14 *Tyskland mot rådet*, EU:C:2017:935, p. 52.

²⁰³ Se Ott (2020), s. 63 angående mål 22/70, Kommission mot rådet, EU:C:1971:32.

²⁰⁴ Se mål C-469/98, Europeiska kommissionen mot Finland, EU:C:2002:627, p. 57.

kan sålunda följa implicit av fördragsbestämmelserna om den interna behörigheten, i den mån gemenskapens deltagande i det internationella avtalet är nödvändigt för att förverkliga något av gemenskapens mål (se det ovannämnda yttrandet 1/76, punkterna 3 och 4).

5.5.3 Typfall 3: Föreskrivet i bindande akter

Det tredje typfallet stadgar att unionen får ingå internationella avtal om det föreskrivs i någon av unionens rättsligt bindande akter (se avsnitt 1.6) vilket kom till uttryck redan i ERTA och vidare in yttrande 1/94.²⁰⁵

Yttrande 1/94, p. 95

När gemenskapen i sina interna rättsakter har infört bestämmelser om hur medborgare från tredje land skall behandlas eller när den uttryckligen har tilldelat institutionerna en behörighet att förhandla med tredje land, erhåller den en exklusiv extern behörighet på det område som omfattas av dessa rättsakter.

Det är dock viktigt att skilja på förekomsten av en befogenhet och dess natur vilket betonades av EU-domstolen i *COTIF*.²⁰⁶ Befogenhetens natur ska som utgångspunkt bedömas utifrån artiklarna 2–4 FEUF. De andra tre typfallen tar sikte på fall där fördragen uttryckligen eller underförstått tilldelar unionen en befogenhet att ingå internationella avtal. Detta typfall utgår istället från sekundärlagstiftning. Men eftersom den rättsliga grunden för sekundärlagstiftningen i sig behöver ha härletts från primärrätten, kan detta typfall ses som ett specialfall av de andra typfallen.

5.5.4 Typfall 4: Påverkan av gemensamma regler

Det fjärde typfallet i artikel 216.1 FEUF fastställer att unionen får ingå internationella avtal när de kan påverka gemensamma regler eller ändra räckvidden för dessa. Detta tar precis som typfall 2 sikte på underförstådda befogenheter. För att detta typfall ska bli tillämpligt är det alltså nödvändigt att unionsregler tidigare antagits.²⁰⁷ Det är däremot inte nödvändigt att fullständig överensstämmelse föreligger mellan området som omfattas av avtalet och de unionsrättsliga reglerna. Det är tillräckligt om området *i stor utsträckning* stämmer överens. Vid bedömningen ska inte bara räckvidden beaktas utan även deras beskaffenhet och innehåll. Dessutom ska inte bara nuvarande unionsrätt beaktas, utan även dess framtida utveckling.²⁰⁸ Lydelsen är nästintill identiskt med artikel 3.2 FEUF och all rättspraxis avseende detta typfall har tagits upp i förhållande till den.²⁰⁹

²⁰⁵ Se mål 22/70, *Kommission mot rådet*, EU:C:1971:32, p. 29.

²⁰⁶ Se mål C-600/14 *Tyskland mot rådet*, EU:C:2017:935, p. 46.

²⁰⁷ Se mål C-600/14 *Tyskland mot rådet*, EU:C:2017:935, p. 52.

²⁰⁸ Se yttrande 1/03, EU:C:2006:81, p. 126 och yttrande 1/13, EU:C:2014:2303, p. 72.

²⁰⁹ Se Ott (2020), s. 78.

6 Medlingsdirektivet

Som tidigare framgått kan det vara nödvändigt att utreda relationen mellan Singaporekonventionen och medlingsdirektivet (2008/52/EG)²¹⁰ för att avgöra huruvida dessa områden sammanfaller. Detta i syfte att avgöra naturen av EU:s befogenhet. I detta kapitel beskrivs därför medlingsdirektivets bakgrund och syfte följt av en beskrivning av dess huvudsakliga innehåll.

6.1 Bakgrund och syfte

Vid toppmötet i Lissabon år 2000 uttalade Europeiska rådet att ”kommissionen bör överväga metoder för att främja konsumenternas förtroende för elektronisk handel, särskilt genom alternativa system för tvistelösning”. Rådet uppmanade därefter kommissionen att lägga fram en grönbok för utvärdering och att inleda en remissrunda. I grönboken som kommissionen sedan lade fram år 2002 argumenterades bl.a. för att förfarandena vid domstol blivit längre och dyrare, att mängden lagtext och dess komplexitet försämrar tillgången till domstolsprövning och att fler gränsöverskridande ärenden ökar belastningen på domstolarna. Kommissionen menade vidare att alternativ tvistelösning skulle öka tillgången till domstolsprövning.²¹¹ Arbetet ledde fram till medlingsdirektivet (2008/52/EG) som antogs år 2008 med syfte att ”...underlätta tillgången till alternativ tvistelösning och att främja uppgörelser i godo genom att uppmuntra användningen av medling och genom att säkra ett väl avvägt samspel mellan medling och domstolsförfaranden”²¹². I direktivets betonas målet att bevara och utveckla ett område för frihet, säkerhet, och rättvisa och särskilt tillgång till rättslig prövning.²¹³

6.2 Rättslig grund

Som rättslig grund till medlingsdirektivet (2008/52/EG) angavs artikel 61(c), artikel 67.5 och artikel 251 i Nicefördraget.²¹⁴ Av den första artikeln (tillsammans med artikel 65) följer att åtgärder rörande civilrättsligt samarbete med gränsöverskridande följder får vidtas för att den inre marknaden skall fungera väl och ska omfatta förbättring och förenkling av erkännande och verkställighet av domstolsavgöranden och utomrättsliga avgöranden i mål av ärenden

²¹⁰ Europaparlamentet och Europeiska unionens råd direktiv (2008/52/EG) om vissa aspekter på medling på privaträttens område.

²¹¹ Se KOM (2002) 196 slutlig, s. 5 ff.

²¹² Se art. 1, medlingsdirektivet (2008/52/EG).

²¹³ Beaktandeskäl 1–7, medlingsdirektivet (2008/52/EG).

²¹⁴ Se KOM(2004) 718 slutlig, s. 7.

av civil och kommersiell natur. De två sista artiklarna, hänvisar till medbeslutandeförfarandet²¹⁵, som utgick från att kommissionen skulle lägga fram förslag inför Europaparlamentet och rådet.²¹⁶

6.3 Subsidiaritet och proportionalitet

Gällande subsidiaritet motiverade kommissionen förslaget med att det fanns behov av rättssäkerhet när det fanns samband mellan medling och tvisteförfarande med gränsöverskridande inslag. Dessutom påpekades behovet att den inre marknaden för tillhandahållande och köp av medlingstjänster behövde fungera väl. Sammantaget menade kommissionen att dessa mål inte kunde uppnås i tillräcklig utsträckning av medlemsstaterna utan att gemenskapsåtgärder var effektivare.²¹⁷ Att åtgärderna var proportionerliga motiverades kort med att bestämmelserna inte gick utöver vad som var nödvändigt för att uppnå målen. Ett direktiv ansågs lämpligast eftersom det gav medlemsstaterna valet att själva bestämma form och tillvägagångssätt för att uppnå målen.²¹⁸

6.4 Tillämpningsområde

Medlingsdirektivet (2008/52/EG) ska som utgångspunkt tillämpas på dispositiva gränsöverskridande tvister på privaträttsområde i alla medlemsstater förutom Danmark.²¹⁹ Med gränsöverskridande tvister avses här när minst en av parterna har sin hemvist eller vanliga vistelseort i en annan medlemsstat.²²⁰ Direktivet omfattar särskilt inte skattefrågor, tullfrågor och förvaltningsrättsliga frågor m.fl.²²¹

Medling definieras som ”ett strukturerat förfarande, oavsett beteckning, genom vilket två eller flera parter i en tvist på egen hand frivilligt försöker nå en överenskommelse om lösning av tvisten med hjälp av en medlare”.²²² Medlare definieras som ”varje tredje man som ombeds utföra medlingen på

²¹⁵ Det förfarande som idag kallas det ordinarie lagstiftningsförfarandet stadgat i artikel 294 FEUF.

²¹⁶ Se art. 251 Nicefördraget.

²¹⁷ Ett exempel som angavs var att en av parterna i en medlingsöverenskommelse inte uppfyller sina förpliktelser så att en rättegång måste inledas ändå, se KOM(2004) 718 slutlig, s. 3 och 5.

²¹⁸ Ibid, s. 5.

²¹⁹ Se art 1.2–3, medlingsdirektivet (2008/52/EG).

²²⁰ Se art 2, medlingsdirektivet (2008/52/EG).

²²¹ Se art 1.2, medlingsdirektivet (2008/52/EG).

²²² Se art 3 (a), medlingsdirektivet (2008/52/EG).

ett effektivt, opartiskt och kompetent sätt, oavsett den tredje mannens benämning eller yrke i den berörda medlemsstaten och oavsett på vilket sätt den tredje mannen har utsetts eller ombetts att utföra medlingen”.²²³

6.5 Kvalitetssäkring

I medlingsdirektivet (2008/52/EG) framgår att medlemsstaterna ska uppmuntra till utbildning av medlare samt medlare och organisationer som erbjuder medling att ansluta sig till frivilliga uppförandekoder.²²⁴ Direktivet framhäver också att en domstol får uppmana parter i en tvist till att delta i ett informationsmöte om medling och att använda medling.²²⁵ Medlemsstater uppmanas även att informera om kontaktuppgifter till medlare och organisationer som erbjuder medlingstjänster.²²⁶

6.6 Verkställighet, medgivande och undantag

Medlemsstaterna ska säkerställa att det är möjligt för parterna, eller för en av dem med de andras uttryckliga medgivande, att begära att innehållet i en skriftlig medlingsöverenskommelse görs verkställbart.²²⁷ Det medför alltså att medlemsstaterna kan välja att implementera direktivet på ett sätt som inte kräver uttryckligt medgivande. Undantag får göras om innehållet strider mot nationell lagstiftning eller när den nationella lagstiftningen inte möjliggör verkställighet.²²⁸ Det första undantaget syftar till fall såsom *pactum turpe* eller *odre public*. Det andra undantaget avser fall där innehållet till sin natur inte är verkställbart t.ex. fastställandet av att en viss händelse inträffat.²²⁹

6.7 Tystnadsplikt, talefrister och preskriptionstider

Om parterna inte kommer överens om annat, ska varken medlarna eller andra som hanterar medlingen, som utgångspunkt, behöva lämna vittnesmål i domstolsförfarande eller skiljedomsförfaranden.²³⁰ När parterna valt medling som tvistelösningsmetod ska dessutom talefrister och preskriptionstider inte hindra från att inleda rättsliga förfaranden gällande samma sak.²³¹

²²³ Se art 3 (b), medlingsdirektivet (2008/52/EG).

²²⁴ Se art 4, medlingsdirektivet (2008/52/EG).

²²⁵ Se art 5.1, medlingsdirektivet (2008/52/EG).

²²⁶ Se art 9, medlingsdirektivet (2008/52/EG).

²²⁷ Se art 6.1, medlingsdirektivet (2008/52/EG).

²²⁸ Se art 6.1, medlingsdirektivet (2008/52/EG).

²²⁹ Detta är den svenska regeringens tolkning av undantagen, se prop. 2010/11:128, s. 57.

²³⁰ Se art 7.1, medlingsdirektivet (2008/52/EG).

²³¹ Se art 8, medlingsdirektivet (2008/52/EG).

7 Analys

7.1 Föremålet för prövning

Föremålet för prövning är Singaporekonventionen – ett internationellt avtal framtaget av UNCITRAL – öppen för anslutning av stater och regionala organisationer för ekonomisk integration.

7.2 Rättslig grund

Bedömningen av rättslig grund ska göras utifrån objektiva omständigheter med beaktande av en lagstiftningsakts syfte och innehåll.²³²

Av ingressen till Singaporekonventionen framgår att konventionsparterna erkänner internationell kommersiell medling som alternativ tvistelösningsmetod och att medling medför signifikanta fördelar både för tvistande parterna och besparing i administration för staten. Syftet är att bidra till utvecklingen av harmoniska internationella ekonomiska relationer vilket även uttrycktes av FN:s generalförsamling vid antagandet av konventionen. Generalförsamlingen betonade också vikten av att stärka det befintliga rättsliga ramverket för internationell tvistelösning.²³³ Konventionen syftar därmed till att främja internationell handel och medling som ett alternativt och effektivt sätt att lösa tvister.

Konventionens huvudsakliga materiella innehåll definierar tillämpningsområdet vilket omfattar verkställighet (artikel 3.1) av gränsöverskridande skriftliga kommersiella medlingsöverenskommelser (artikel 1) och vilka krav dess behöver uppfylla (artikel 4). Därefter följer vägransgrunder (artikel 5), bestämmelser för litispens (artikel 6) och en klausul som säkerställer att konventionen inte inskränker på befintliga rättigheter (artikel 7). Konventionen är öppen för alla stater att ansluta sig (artikel 11) samt REIO:s såsom Europeiska unionen (artikel 12).

Syftet med konventionen bedöms vara enhetligt och det rättsliga sammanhang som den ingår i framgår tydligt av konventionens ingress. Singaporekonventionen avser civilrättsligt samarbete inom området för frihet, säkerhet och rättvisa i fråga om ömsesidigt erkännande och verkställighet av utomrättsliga avgöranden. Konventionen ingår därför inom området civilrättsligt

²³² Se t.ex. mål C-482/17, Republiken Tjeckien mot parlamentet och rådet, EU:C:2019:1035, p. 31 och mål C-157/21, Republiken Polen mot Europaparlamentet och Europeiska unionens råd, EU:C:2022:98, p. 121.

²³³ FN:s resolution A/RES/73/198 av den 20 december 2018, United Nations Convention on International Settlement Agreements Resulting from Mediation.

samarbete som har gränsöverskridande följder. På området har unionen inre befogenheter enligt artikel 81.2 a FEUF. Unionen har dessutom utövat denna befogenhet genom bland annat genom medlingsdirektivet (2008/52/EG). Under dessa förhållanden har unionen yttre befogenhet på det område som är föremål för ovannämnda konvention.²³⁴

7.3 Befogenhetens natur

Unionens befogenhet att ingå internationella avtal följer av artikel 216.1 FEUF som fastslår att "Unionen får ingå avtal med ett eller flera tredjeländer eller internationella organisationer, om fördragen föreskriver att sådana avtal ska ingås eller om ingåendet av ett avtal är nödvändigt antingen för att inom ramen för unionens politik förverkliga något av de mål som avses i fördragen, eller föreskrivs i någon av unionens rättsligt bindande akter eller kan komma att inverka på gemensamma regler eller räckvidden för dessa." Det fall ett ingående av ett avtal "kan komma att inverka på gemensamma regler eller räckvidden för dessa" sammanfaller med en av omständigheterna som stadgas i artikel 3.2 FEUF under vilka omständigheter unionen ska ha exklusiv befogenhet.²³⁵ Befogenhetens art och rättslig grund är nära sammankopplade och ska prövas tillsammans.²³⁶

Det föreskrivs inte i någon unionslagstiftningsakt att unionen ska ansluta sig till Singaporekonventionen (se avsnitt 0). Inte heller är en anslutning till Singaporekonventionen nödvändig för att unionen ska kunna utöva sin befogenhet internt (se avsnitt 4.2.2.3). En exklusiv yttre befogenhet måste därför baseras på den tredje omständigheten i bestämmelsen som innebär att Unionen ska ha exklusiv befogenhet att ingå ett internationellt avtal "i den mån ingåendet kan påverka gemensamma regler eller ändra räckvidden för dessa" (se avsnitt 4.2.2.4).

Frågan om dessa rekvisit är uppfyllda behöver analyseras med bakgrund av rättspraxis för att avgöra om det finns en risk att gemensamma regler påverkas eller kan ändras i räckvidden för dessa om EU:s medlemsstater skulle ingå konventionen vilket skulle ge unionen exklusiv befogenhet där detta skulle falla inom området för de gemensamma reglerna.²³⁷

De internationella åtagandena och unionslagstiftningen behöver inte täcka exakt samma område, räckvidden av unionslagstiftningen kan påverkas eller

²³⁴ Se liknande resonemang yttrande 1/13, EU:C:2014:2303, punkt 68.

²³⁵ Se mål C-600/14 *Tyskland mot rådet*, EU:C:2017:935, punkt 49.

²³⁶ Se yttrande 1/08, EU:C:2009:739, p. 111–113.

²³⁷ Se mål 22/70, *Kommission mot rådet*, EU:C:1971:32, p. 30, mål C-467/98, *Europeiska kommissionen mot Danmark*, EU:C:2002:625, p. 82 och yttrande 1/13, EU:C:2014:2303, p. 71.

ändras även när dessa faller inom ett område som till stor del täcks av reglerna. Någon motsägelse mellan åtagandena och unionens gemensamma regler får dock inte förekomma.²³⁸

Eftersom EU endast har tilldelade befogenheter ska en befogenhet, särskilt en exklusiv befogenhet, grunda sig på en konkret helhetsbedömning av förhållandet mellan det planerade internationella avtalet och området för gällande unionsrätt.²³⁹ Vid bedömningen ska inte bara räckvidden beaktas utan även deras beskaffenhet, innehåll och dess framtida utveckling.²⁴⁰ Detta ska göras i syfte att kontrollera huruvida avtalet kan skada den enhetliga och konsekventa tillämpningen av unionsbestämmelserna och hindra de system som inrättats från att fungera väl.²⁴¹

Räckvidden för dessa gemensamma regler kan påverkas eller ändras även när åtagandena omfattas av ett område som redan till stor del regleras av sådana regler. Medlemsstaterna får inte göra sådana åtaganden även om någon motsägelse mellan åtagandena och unionens gemensamma regler inte skulle vara möjlig.²⁴²

7.3.1 Huruvida de berörda områdena sammanfaller

Singaporekonventionen tillämpningsområde omfattar verkställande av internationella kommersiella medlingsöverenskommelser under de förutsättningar som framgår av konventionen enligt konventionspartens egna förfaranderegler.

Konventionen definierar medling som en process, oavsett vilket uttryck som används eller på vilken grund processen genomförs, där parterna försöker nå en vänskaplig lösning på sin tvist med hjälp av en tredje person eller personer ("medlaren") som saknar auktoritet att påtvinga en lösning på parterna i tvisten (artikel 2.3). Konventionen ska som utgångspunkt tillämpas på skriftliga kommersiella medlingsöverenskommelser som vid tidpunkten för ingåendet är gränsöverskridande (artikel 1.1). Familjerätt, succession eller arbetsrätt ska inte omfattas. Inte heller medlings- och förlikningsavtal som träffats genom

²³⁸ Se yttrande 2/15, EU:C:2017:376, p. 181 och yttrande 1/03, EU:C:2006:81, p. 126 och mål C-114/12, Europeiska kommissionen mot Europeiska unionens råd, EU:C:2014:2151, p. 71.

²³⁹ Se yttrande 1/13, EU:C:2014:2303, p. 74.

²⁴⁰ Se yttrande 1/03, EU:C:2006:81, p. 126 och yttrande 1/13, EU:C:2014:2303, p. 72.

²⁴¹ Se yttrande 1/13, EU:C:2014:2303, p. 74.

²⁴² Se mål C-114/12, Europeiska kommissionen mot Europeiska unionens råd, EU:C:2014:2151, p. 70–71 och Mål C-469/98, Europeiska kommissionen mot Finland, EU:C:2002:627, p. 82.

domstol, förlikningsavtal som är verkställbara som domar, eller skiljedomar (artikel 1.2).

Medlingsdirektivet (2008/52/EG) ska tillämpas på gränsöverskridande dispositiva tvister på privaträttens område i alla medlemsstater förutom Danmark (artikel 1.2–3). Med gränsöverskridande tvister avses här som utgångspunkt när minst en av parterna har sin hemvist eller vanliga vistelseort i en annan medlemsstat (artikel 2.1). I direktivet definieras medling som ett strukturerat förfarande, oavsett beteckning, genom vilket två eller flera parter i en tvist på egen hand frivilligt försöker nå en överenskommelse om lösning av tvisten med hjälp av en medlare (artikel 3 a). Medlare definieras som varje tredje man som ombeds utföra medlingen på ett effektivt, opartiskt och kompetent sätt, oavsett den tredje mannens benämning eller yrke i den berörda medlemsstaten och oavsett på vilket sätt den tredje mannen har utsetts eller ombetts att utföra medlingen (artikel 3 b).

Singaporekonventionen föreskriver att varje konventionspart ska verkställa ett medlingssavtal i enlighet med sina förfaranderegler och under de villkor som anges i konventionen (artikel 3.1). Konventionen uppställer vidare som krav för att verkställa ett medlingssavtal att avtalet är signerat av parterna och att ett bevis framförs som styrker att medlingssavtalet härstammar från en medling i form av t.ex. medlarens signatur på avtalet (artikel 4). Vägransgrunderna är fakultativa och kan bestå av att en avtalspart saknat handlingsförmåga, eller när medlingssavtalet är ogiltig, olaglig att genomföra, när det inte är bindande eller slutgiltig, eller har ändrats. Giltiga vägransgrunder är också när avtalsförpliktelserna redan genomförts eller när de är oklara eller oförståeliga (artikel 5).

Medlingsdirektivet (2008/52/EG) föreskriver att medlemsstaterna ska säkerställa att det är möjligt för parterna, eller för en av dem med de andras uttryckliga medgivande, att begära att innehållet i en skriftlig medlingsöverenskommelse görs verkställbart. Innehållet ska göras verkställbart om inte det inte strider mot lagstiftningen i den medlemsstat där begäran görs eller den medlemsstatens lagstiftning inte möjliggör verkställighet (artikel 6.1).

Tillämpningsområdet för medlingsdirektivet (2008/52/EG) omfattar *dispositiva privaträttsliga* tvister (artikel 1.2) medan Singaporekonventionens tillämpningsområde är en delmängd och omfattar medlingsöverenskommelser som resulterat från *kommersiella* tvister (artikel 1.1).

I förevarande fall kan det konstateras att bestämmelserna i medlingsdirektivet (2008/52/EG) i sin helhet, eller åtminstone till stor del, omfattar förfarandet vid verkställighet av medlingsöverenskommelser som regleras i Singaporekonventionen.

7.3.2 Risken för att gemensamma regler påverkas

Varken Singaporekonventionen eller medlingsdirektivet (2008/52/EG) innehåller några särskilda bestämmelser för vilket regelverk som har företräde i händelse av konflikt (*lex superior*) i det fall en individuell medlemsstat skulle ansluta sig till konventionen, såsom gäller för REIO:s fastställt i artikel 12.4 Singaporekonventionen. Inte ens om sådana bestämmelser fanns tillgängliga skulle det garantera att omfattningen och effektivitet av de gemensamma unionsreglerna inte riskerade att påverka eller ändra räckvidden för dessa.²⁴³

En anslutning till Singaporekonventionen av en individuell medlemsstat skulle för två medlingsparter med hemvist i olika medlemsstater inom unionen medföra att verkställighet av medlingsöverenskommelsen skulle riskera att bli föremål för två olika regelverk samtidigt, och eftersom regelverken uppställer olika krav på form, vägransgrunder och medgivande är det inte möjligt att uppfylla dessa samtidigt. Medlingsöverenskommelser är inte heller begränsade till att träffas av endast två parter.²⁴⁴ Det skulle innebära att en och samma medlingsöverenskommelse mellan två medlingsparter inom unionen och en part i tredjeland också riskerar att bli föremål för olika regelverk beroende på vem av parterna som ansöker om verkställighet.

Utvecklingen inom den internationella privat- och processrättens område har sedan länge gått mot en mer harmonisering genom instrument som t.ex. 1958 års New York-konvention om erkännande och verkställighet av internationella av skiljedomar, 1965 år Haagkonvention om verkställighet av utländska domar i civil- och handelsmål, 1968 års Brysselkonvention om verkställigheten av domar i civil- och handelsmål, 2005 års Haagkonvention om avtal om val av domstol, Bryssel I- och Bryssel Ia-förordningen och senare 2019 års Haagkonvention om domstols behörighet och erkännande av domar i civil- och handelsmål. Rådets beslut 12176/17 bemyndigande Europeiska kommissionen att förhandla på unionens vägnar om Singaporekonventionen i UN-CITRAL. Även om det framhävdes att förhandlingsmandatet inte bör påverka beslutet om att ingå den framtida Singaporekonventionen, eller medlemsstaternas eventuella framtida tillämpning, kan en sådan antydning till utveckling och harmonisering inte enkelt förnekas.

De ovan givna förutsättningarna bedöms sammantaget inverka negativt på den enhetliga och konsekventa tillämpningen av unionsbestämmelserna samt hindra de system som inrättats från att fungera väl. Det är alltså troligt att omfattningen och effektivitet av de gemensamma unionsreglerna, särskilt med beaktande av den framtida utvecklingen, riskerar att påverkas eller ändra

²⁴³ Se yttrande 1/13, EU:C:2014:2303, p. 87–88.

²⁴⁴ Se artikel 1 och 2.3 Singaporekonventionen samt artikel 3 a medlingsdirektivet (2008/52/EG).

räckvidden för dessa om en individuell medlemsstat skulle bli konventionspart. Detta innebär att rekvisiten för både artikel 3.2 och 216.1 FEUF uppfylls.

I ljuset av ovanstående resonemang följer att ingåendet av Singaporekonventionen om verkställighet av kommersiella internationella medlingsöverenskommelser faller inom EU:s exklusiv yttre befogenhet och därmed utgör hinder för enskilda medlemsstater att individuellt ansluta sig till konventionen som endast får göra detta själva efter bemyndigande från unionen eller för att genomföra unionens akter.

7.4 Förfarandet

När unionen ska ingå avtal med internationella organisationer ska det göras enligt det särskilda förfarandet som föreskrivs i artikel 218 FEUF. För avtal som gäller områden som omfattas av det ordinarie lagstiftningsförfarandet ska rådet anta beslutet om ingående av avtalet efter Europaparlamentets godkännande (artikel 218.6 andra stycket a v FEUF). Av artikel 81.2 a FEUF framgår att området för civilrättsligt samarbete omfattas av det ordinarie lagstiftningsförfarandet. Av detta följer att även artikel 218.6 andra stycket a v FEUF ska utgöra rättslig grund för åtgärden.

7.5 Proportionalitet

Av artikel 5.4 FEU och rättspraxis följer att proportionalitetsprincipen kräver att EU:s åtgärder ska vara ägnade att uppnå de legitima mål som eftersträvas med bestämmelserna och att de inte går utöver vad som är lämpligt och nödvändigt för att uppnå dessa mål.²⁴⁵ EU-domstolen har också slagit fast att när det finns flera lämpliga åtgärder att välja mellan, måste den minst betungande åtgärden användas, och de nackdelar som orsakas får inte vara oproportionerliga i förhållande till de eftersträlvade målen.²⁴⁶

Lagstiftarens skönsrätt utrymme avgörs av vilket område som avses. Inom handelspolitiska skyddsåtgärder t.ex. förfogar unionslagstiftaren över ett stort utrymme för skönsrättlig bedömning med hänsyn till de komplicerade ekonomiska, politiska och juridiska situationer som ska bedömas.²⁴⁷ Inom ramen för internationella handelsavtal menade EU-domstolen i *Racke* att på grund av komplexitet och vagheten i begrepp skulle bedömningen begränsas till frågan huruvida rådet vid antagandet av lagstiftningen har gjort

²⁴⁵ Se mål C-343/09, EU:C:2010:419, punkt 45, *Volker und Markus Schecke och Eifert*, EU:C:2010:662, punkt 74.

²⁴⁶ Se mål C-358/14, *Poland v EP and Council*, EU:C:2016:323, p. 78 samt mål C-62/14, *Peter Gauweiler m.fl. mot Deutscher Bundestag*, EU:C:2015:400, punkterna 67 och 91.

²⁴⁷ Se mål C-351/04, *Ikea Wholesale Ltd mot Commissioners of Customs & Excise*, EU:C:2007:547, p. 40.

sig skyldigt till en uppenbart oriktig bedömning vad gäller villkoren för tillämpningen av dessa regler.²⁴⁸ Som utgångspunkt lämnas också ett stort utrymme för skönsässig bedömning när det gäller EU-institutionernas vidtagna åtgärder. Bedömningen begränsas då till att undersöka om det förekommit uppenbara fel eller maktmissbruk, eller om den berörda institutionen uppenbart har överskridit gränserna.²⁴⁹

Civilrättsliga frågor inom området för rättsligt samarbete som har gränsöverskridande följder med ömsesidigt erkännande och verkställighet av domstolsavgöranden och utomrättsliga avgöranden, bedöms medföra komplexa bedömningar. Särskilt med avseende på det utrymme som de nationella medlemsstaterna ges. Proportionalitetsbedömningen ska därför begränsas till att undersöka om det skulle vara uppenbart fel, innebära maktmissbruk, eller överskridande av rättsliga gränser att ingå Singaporekonventionen.

Singaporekonventionens syfte är att bidra till utvecklingen av harmoniska internationella ekonomiska relationer genom att främja internationell handel och medling som ett alternativt och effektivt sätt att lösa tvister. Konventionen bidrar till rättssäkerhet, förutsägbarhet och förtroende för medling som tvistlösningsmetod. Detta syfte omfattas av unions mål inom det civilrättsliga samarbetet genom att utveckla ett rättsligt samarbete i civilrättsliga frågor som har gränsöverskridande följder med ömsesidigt erkännande och verkställighet av domstolsavgöranden och utomrättsliga avgöranden (artikel 81 FEUF).

Det finns därutöver inte något i det materiella innehållet som skulle innebära att unionen skulle begå något uppenbart fel, missbruka sin makt, eller överskrida sina rättsliga gränser genom att ingå konventionen. Inte heller finns några flera lämpliga åtgärder att välja mellan. Det kan mot denna bakgrund inte anses vara oproportionerligt för unionen att ingå Singaporekonventionen.

7.6 Subsidiaritet

Subsidiaritetsprincipen framgår av artikel 5.3 FEU, där det föreskrivs att områden där unionen inte har exklusiv befogenhet, ska den vidta en åtgärd endast om och i den mån som målen för den planerade åtgärden inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna och därför, på grund av den planerade åtgärdens omfattning eller verkningar, bättre kan uppnås på unionsnivå. I artikel 5 i protokoll (nr 2) till FEU om tillämpning av subsidiaritets-

²⁴⁸ Se mål C-162/96, *A. Racke GmbH & Co. mot Hauptzollamt Mainz*, EU:C:1998:293, p. 52.

²⁴⁹ Se Klamert, M. (2019), s. 75.

och proportionalitetsprinciperna fastställs i övrigt riktlinjer för att avgöra om dessa villkor är uppfyllda.²⁵⁰

Av det första absoluta kriteriet framgår att subsidiaritetsbedömningen inte ska göras i de fall den vidtagna åtgärden avser ett område som unionen har exklusiv befogenhet. EU:s befogenhet i relation till Singaporekonventionen bedöms vara exklusiv varför subsidiaritetsprincipen inte ska tillämpas (se avsnitt 7.3). För att belysa principen görs ändå nedanstående bedömning.

Av subsidiaritetsbedömningen följer utöver den absoluta första förutsättningen att unionen får vidta åtgärder om nödvändighetskriteriet eller värdekriteriet är uppfyllt.

Nödvändighetskriteriet uppfylls då målen för den planerade åtgärden inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna. Syftet med Singaporekonventionen är att bidra till utvecklingen av harmoniska internationella ekonomiska relationer, stärka det befintliga rättsliga ramverket för internationell tvistelösning, främja internationell handel och medling som ett alternativt och effektivt sätt att lösa tvister (se avsnitt 3.1). Av Artikel 67 FEUF framgår att Unionen ska utgöra ett område med frihet, säkerhet och rättvisa och därigenom underlätta tillgången till rättsväsendet, särskilt genom principen om ömsesidigt erkännande av rättsliga och utomrättsliga avgöranden på det civila området. Den slutgiltiga målsättningen är att uppnå fullt förtroende så att rättsliga avgöranden ska kunna cirkulera fritt inom unionen utan mellanled och utan att medlemsstaterna ska behöva bedöma erkännande och verkställighet utifrån vägransgrunder och *ordre public* (se avsnitt 4.7). I det fall medlemsstaterna skulle ingå Singaporekonventionen finns sannolikheten att vissa medlemsstater väljer att ingå konventionen medan vissa väljer att stå utanför. Dessutom är det sannolikt att olika reservationer av olika medlemsstater (se avsnitt 3.6).

Värdekriteriet i subsidiaritetsprincipen uppnås när den planerade åtgärdens omfattning eller verkningar, bättre kan uppnås på unionsnivå. I det fall unionen skulle ansluta sig till konventionen erkänns medlingsöverenskommelser på ett enhetligt sätt inom hela unionen, inom den grad av flexibilitet som tilldelas de nationella medlemsstaterna. Därigenom uppnås en större enhetlighet och rättssäkerhet än om varje medlemsstat skulle ingå konventionen var för sig. Unionen har också redan ett omfattande rättsligt ramverk för verkställighet av medlingsöverenskommelser inom unionen genom medlingsdirektivet (2008/52/EG). Att ingå konventionen skulle stärka och komplettera

²⁵⁰ Se mål C-151/17, *Swedish Match AB mot Secretary of State for Health*, EU:C:2018:938, p. 65.

dessa regler istället för att skapa fragmenterade system på nationell nivå. Genom att unionen blir konventionspart kan även det befintliga systemet anpassas för att uppnå högre effektivitet.

När unionen vidtar åtgärder som syftar till att lösa problem med gränsöverskridande karaktär finns en stark presumtion för att både nödvändighetskriteriet och värdekriteriet är uppfyllt.²⁵¹ Vid en helhetsbedömning enligt ovanstående positiva och negativa test görs bedömningen att konventionens syfte inte i tillräcklig omfattning hade kunnat uppnås av medlemsstaterna, vilket medför att unionen, med avseendet på subsidiaritetsprincipen, får vidta åtgärder i det specifika fallet avseende ingåendet av Singaporekonventionen.

²⁵¹ Se förslag till avgörande i mål C-358/14 *Republiken Polen mot Europaparlamentet och Europeiska unionens råd*, EU:C:2015:848, p. 162–164.

8 Slutsats

8.1 Finns det en rättslig grund för EU att ansluta sig till Singaporekonventionen?

Det har visats att Singaporekonventionen faller inom unionens område för frihet, säkerhet och rättvisa i fråga om civilrättsligt samarbete kring ömsesidigt erkännande och verkställighet av utomrättsliga avgöranden som har gränsoverskridande följder. Artikel 81.2 a FEUF utgör därmed en giltig rättslig grund inom området. Unionens befogenhet att ingå internationella avtal följer av artikel 216.1 FEUF. Det har även visats att de givna förutsättningarna skulle inverka negativt på den enhetliga och konsekventa tillämpningen av unionsbestämmelserna och hindra de system som inrättats från att fungera väl och det är troligt att omfattningen och effektivitet av de gemensamma unionsreglerna riskerar att påverkas eller ändra räckvidden för dessa. Bestämmelsen är därmed tillämplig vilket i sin tur medför att förfarandet i artikel 218.6 andra stycket a v FEUF även ska betraktas som rättslig grund. Även om artiklarna 3.2 och 216 FEUF tillämpas ska de inte betraktas som rättslig grund (jmf. avsnitt 5.5).

8.2 Har EU exklusiv befogenhet att ansluta sig till Singaporekonventionen?

Eftersom konsekvenserna av att individuella medlemsstater skulle bli part till Singaporekonventionen skulle inverka negativt på den enhetliga och konsekventa tillämpningen av unionsbestämmelserna och hindra de system som inrättats från att fungera väl, riskerar de gemensamma unionsreglerna att påverkas eller ändra räckvidden för dessa. Därmed faller Singaporekonventionens inom EU:s exklusiva yttre befogenhet och utgör hinder för enskilda medlemsstater att individuellt ansluta sig.

8.3 Får EU ansluta sig till Singaporekonventionen med avseende på subsidiaritet och proportionalitet?

Ett ingående av Singaporekonventionen skulle vara ett led i att genomföra unionens mål inom området för civilrättsligt samarbete genom ömsesidigt erkännande och verkställighet av domstolsavgöranden och utomrättsliga avgöranden. EU:s institutioner bedöms ha ett stort skönsmässigt utrymme vid en proportionalitetsbedömning som därför ska begränsas till att undersöka om det skulle vara uppenbart fel, innebära maktmissbruk, eller överskridande av

rättsliga gränserna att ingå Singaporekonventionen. Proportionalitetsprincipen bedöms mot denna bakgrund inte utgöra hinder för EU att ingå Singaporekonventionen.

Eftersom EU:s befogenhet i relation till Singaporekonventionen bedöms vara exklusiv ska subsidiaritetsprincipen inte tillämpas. Subsidiaritetsprincipen utgör därmed inte något hinder för EU att ansluta sig till Singaporekonventionen. Även i det fall ingåendet av Singaporekonventionen inte skulle anses vara exklusiv så skulle konventionens syfte inte i tillräcklig omfattning kunna uppnås av medlemsstaterna vilket även i detta fall skulle medföra att ingåendet av Singaporekonventionen inte skulle strida mot subsidiaritetsprincipen.

Käll- och litteraturförteckning

Offentligt tryck från Sverige

Regeringskansliets faktapromemoria 2016/17:FPM99 Mandat för EU att förhandla En konvention om verkställighet av medlingsöverenskommelser.

Prop. 2010/11:128 Medling och förlikning – ökade möjligheter att komma överens.

Offentligt tryck från Europeiska unionen

Europaparlamentets och Europeiska unionens råd direktiv (98/43/EG) av den 6 juli 1998 om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om reklam för och sponsring till förmån för tobaksvaror.

Europaparlamentets och rådets direktiv (2003/33/EG) av den 26 maj 2003 om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om reklam för och sponsring till förmån för tobaksvaror.

Europaparlamentet och Europeiska unionens råd direktiv (2008/52/EG) om vissa aspekter på medling på privaträttens område ("Medlingsdirektivet").

Europaparlamentets och Europeiska unionens råd förordning (nr 1215/2012) av den 12 december 2012 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område ("Bryssel Ia-förordningen").

Europeiska unionens råd 12176/17 JUSTCIV 205 RÅDETS BESLUT om bemyndigande för Europeiska kommissionen att förhandla om instrument om verkställighet av internationella kommersiella förlikningar som uppnåtts genom medling, inom ramen för Förenta nationernas kommission för internationell handelsrätt (UNCITRAL).

Europeiska unionens råd 12176/17 JUSTCIV 205 ADD 1 RESTREINT UE/EU Utkast till rådets beslut om bemyndigande för kommissionen att förhandla om instrument om verkställighet av internationella kommersiella förlikningar som uppnåtts genom medling, inom ramen för Förenta nationernas kommission för internationell handelsrätt (UNCITRAL).

KOM (2002) 196 slutlig, Europeiska Gemenskapernas kommission Grönbok om alternativa system för tvistelösning inom civil- och handelsrätt.

KOM(2004) 718 slutlig, Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om vissa aspekter på medling i civilrättsliga tvister.

Rådets beslut (EU) 2022/1206 av den 12 juli 2022 om Europeiska unionens anslutning till konventionen om erkännande och verkställighet av utländska domar på privaträttens område.

Offentligt tryck från Förenta nationerna

FN:s resolution 31/99 15 december 1976, Report of the United Nations Commission on International Trade Law [1976] UNGA 105; (15 December 1976).

FN:s resolution A/RES/2205(XXI) av den 17 december 1966, Establishment of the United Nations Commission on International Trade Law.

FN:s resolution A/RES/73/198 av den 20 december 2018, United Nations Convention on International Settlement Agreements Resulting from Mediation.

UNCITRAL, Note by the Secretariat, Planned and possible future work—Part III, Proposal by the Government of the United States of America: future work for Working Group II, U.N. Doc. A/CN.9/822 (June 2, 2014).

UNCITRAL, Report of Working Group II (Arbitration and Conciliation) on the work of its sixty-third session U.N. Doc. A/CN.9/861 (Vienna, 7-11 September 2015).

UNCITRAL, Report of Working Group II (Dispute Settlement) on the work of its sixty-seventh session U.N. Doc. A/CN.9/929 (Vienna, 2-6 October 2017).

Internationella konventioner

1968 års Brysselkonvention om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område. ("Brysselkonventionen").

Europaparlamentets och rådets förordning (eu) nr 1215/2012 av den 12 december 2012 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område ("Bryssel Ia-förordningen").

Konvention om erkännande och verkställighet av utländska skiljedomar, New York, den 10 juni 1958 ("New York-konventionen").

Konvention om erkännande och verkställighet av utländska domar på privaträttens område ("2019 års Haagkonvention").

Haagkonventionen av den 30 juni 2005 om avtal om val av domstol ("2005 års Haagkonvention").

Rådets förordning (EG) nr 44/2001 av den 22 december 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privat-rättens område ("Bryssel I-förordningen").

United Nations Convention on International Settlement Agreements Resulting from Mediation (New York, 2018) ("Singaporekonventionen").

Wienkonventionen om traktaträtten av den 23 maj 1969 ("VCLT").

Litteratur

Abramson, H. (red.) (2019), Singapore Mediation Convention Reference Book, Scholarly Works. 653.
digitalcommons.tourolaw.edu/scholarlyworks/653

Bergström, C. G. & Hettne J. (2014), Introduktion till EU-rätten, 1 uppl., Studentlitteratur AB, Lund.

Bernitz, U. & Kjellgren A. (2022), Europarättens grunder, 7 uppl., Norstedts Juridik, Stockholm.

Bogensberger, W. (2019), 'Title V Area of Freedom, Security and Justice', i: Kellerbauer, M., Klamert, M., and Tomkin, J. (red.), The EU Treaties and the Charter of Fundamental Rights: A Commentary, Oxford Academic, New York.

Craig, P., De Búrca, G. (2020), EU LAW, Seventh edition, Oxford University Press.

Craig, P., De Búrca, G. (red.), The Evolution of EU Law, 3:e upplagan, Oxford University Press.

Cremona, M. (2021) 'External Relations of the European Union: The Constitutional Framework for International Action', i Craig, P., De Búrca, G. (red.), The Evolution of EU Law, 3:e upplagan, Oxford University Press.

Duru Law Books (2015), IRAC Method For Law Students (New): The foundations of IRAC once properly laid will never be forgotten and will lead directly to consistent 75% essays, Createspace Independent Publishing Platform.

Erlbacher, F. (2019) 'Article 216 TFEU', i: Manuel Kellerbauer, M., Klamert, M. and Tomkin, J. (eds), *The EU Treaties and the Charter of Fundamental Rights: A Commentary*, New York, online edn, Oxford Academic, s. 1643–1652.

Erlbacher, F. (2019) 'Article 218 TFEU', i: Manuel Kellerbauer, M., Klamert, M. and Tomkin, J. (eds), *The EU Treaties and the Charter of Fundamental Rights: A Commentary*, New York, online edn, Oxford Academic, s. 1658–1672.

Ferz, S. & Tsvina, T. (2023), 'The Singapore Convention on Mediation: National Implementation Practices and EU Prospects' i: Quirico, O. & Kwapisz Williams, K (red.) (2023) *The European Union and the Evolving Architectures of International Economic Agreements*, Springer Singapore, s. 304–313.

Flores Senties, H. (2019), 'Grounds to refuse the enforcement of settlement agreements under the Singapore convention on mediation: purpose, scope, and their importance for the success of the convention' i: *Singapore Mediation Convention Reference Book*, Scholarly Works. 653, s. 1235–1258.

Humphrey, G. (2021) 'On mediations conducted by the European Union Intellectual Property Office and the significance of the Singapore Convention' i: Verbist, H. (edt) Report on “Roundtable on the Position of the European Union on the Singapore Convention on Mediation” organized on 18 June 2021 by the European Law Institute (ELI) Slovenian hub and the Forum for International Conciliation and Arbitration (FICA). <<http://www.ecdr.si/index.php?id=214>> (besökt 2024-05-14).

Kellerbauer, M., Klamert, M., and Tomkin, J. (red.) (2019), *The EU Treaties and the Charter of Fundamental Rights: A Commentary*, Oxford Academic, New York.

Klamert, M. (2019) 'Article 5 FEU', i: Manuel Kellerbauer, M., Klamert, M. and Tomkin, J. (eds), *The EU Treaties and the Charter of Fundamental Rights: A Commentary*, New York, online edn, Oxford Academic, s. 61–78.

Klamert, M. (2019) 'Article 3 TFEU', i: Manuel Kellerbauer, M., Klamert, M. and Tomkin, J. (eds), *The EU Treaties and the Charter of Fundamental Rights: A Commentary*, New York, online edn, Oxford Academic, s. 359–367.

Kleineman, J. (2018), 'Rättsdogmatisk metod', i: Nääv, M. & Zamboni, M. (red.), *Juridisk metodlära, andra upplagan*, Studentlitteratur AB, Lund, s. 21–46.

Matera, C. (2020), 'The external Dimensions of the Area of Freedom, Security and Justice' i Wessel, R., Larik, J. (Red.), EU External Relations Law: Text, Cases and Materials, andra upplagan, Hart Publishing / Bloomsbury Publishing Plc.

Morris-Sharma, Y., N. (2019), 'The Singapore convention is live, and multi-lateralism, alive!' i: Singapore Mediation Convention Reference Book, Scholarly Works. 653, s. 1009–1021.

Nääv, M. & Zamboni, M. (red.) (2018), Juridisk metodlära, andra upplagan, Studentlitteratur AB, Lund.

Otken Eriksson, I. (2011), i: Hettne, J., Otken Eriksson, I (red.), EU-rättslig metod, Teori och genomslag i svensk rättstillämpning, andra upplagan. Norstedts Juridik.

Ott, A. (2020), 'EU External Competence' i Wessel, R., Larik, J. (Red.), EU External Relations Law: Text, Cases and Materials, andra upplagan, Hart Publishing / Bloomsbury Publishing Plc.

Pfeiffer, T. (2021) 'On the competence of the EU in the field of mediation and on the relationship between the EU Mediation Directive and the Singapore Convention' i: Verbist, H. (edt) Report on "Roundtable on the Position of the European Union on the Singapore Convention on Mediation" organized on 18 June 2021 by the European Law Institute (ELI) Slovenian hub and the Forum for International Conciliation and Arbitration (FICA). <<http://www.ecdr.si/index.php?id=214>> (besökt 2024-05-14).

Reichel, J. (2018), 'EU-rättslig metod', i: Nääv, M. & Zamboni, M. (red.), Juridisk metodlära, andra upplagan, Studentlitteratur AB, Lund s. 109–140.

Rosner, N. (2021) 'On the EU Position on the Singapore Convention on Mediation' i: Verbist, H. (edt) Report on "Roundtable on the Position of the European Union on the Singapore Convention on Mediation" organized on 18 June 2021 by the European Law Institute (ELI) Slovenian hub and the Forum for International Conciliation and Arbitration (FICA). <<http://www.ecdr.si/index.php?id=214>> (besökt 2024-05-14).

Schnabel, T. (2019), The Singapore Convention on Mediation: A Framework for the Cross-Border Recognition and Enforcement of Mediated Settlements, Pepperdine Dispute Resolution Law Journal, Volume 19, Issue 1, Article 1.

Schütze, R. (2023), An introduction to European Law, Fourth edition, Oxford University Press, Oxford, UK.

Schütze, R. (2021), *European Constitutional Law*, Third edition, Cambridge University Press, Cambridge.

Spaak, T. (2018), 'Rättspositivism och juridisk metod', i: Nääv, M. & Zamboni, M. (red.), *Juridisk metodlära*, andra upplagan, Studentlitteratur AB, Lund s. 47–77.

UNCITRAL (2017), *UNCITRAL rules of procedure and methods of work*, A/CN.9/638/Add.5, United Nations Commission on International Trade Law Resumed fortieth session.

UNCITRAL (2013), *A Guide to UNCITRAL: Basic facts about the United Nations Commission on International Trade Law*, United Nations, Vienna.

Verbist, H. (2022) Report on "Roundtable on the Position of the European Union on the Singapore Convention on Mediation" organized on 18 June 2021 by the European Law Institute (ELI) Slovenian hub and the Forum for International Conciliation and Arbitration (FICA). <<http://www.ecdr.si/index.php?id=214>> (besökt 2024-05-14).

Wallis, D. (2021) 'On the challenge to put the Singapore Convention on the political agenda in the European Union' i: Verbist, H. (edt) Report on "Roundtable on the Position of the European Union on the Singapore Convention on Mediation" organized on 18 June 2021 by the European Law Institute (ELI) Slovenian hub and the Forum for International Conciliation and Arbitration (FICA). <<http://www.ecdr.si/index.php?id=214>> (besökt 2024-05-14).

Wilderspin, M. (2019) 'Article 81 TFEU' i: Kellerbauer, M., Klamert, M., and Tomkin, J. (red.), *The EU Treaties and the Charter of Fundamental Rights: A Commentary*, Oxford Academic, New York.

Wouters, J., Hoffmeister, F., De Baere, G. & Ramopoulos, T. (2021), *The Law of EU External Relations: Cases, Materials, and Commentary on the EU as an International Legal Actor*, 3:e upplagan, Oxford Academic, Oxford.

Artiklar

Alexander, N., & Chong, S. (2022), Leading the way for the recognition and enforcement of international mediated settlement agreements: The Singapore Convention on Mediation Act 2020. *Singapore Academy of Law Journal*, 34, 1-50. <journalsonline.academypublishing.org.sg/Journals/Singapore-Acad

emy-of-Law-Journal/Current-Issue/ctl/eFirstSALPDFJournalView/mid/494/ArticleId/1735/Citation/JournalsOnlinePDF> (besökt 2024-05-20).

Clark, B., Sourdin T. (2020), The Singapore Convention: A Solution in Search of a Problem?, Northern Ireland Legal Quarterly, <ssrn.com/abstract=3720979>(besökt 2024-05-20).

Chua, E. (2019), The Singapore Convention on Mediation—A Brighter Future for Asian Dispute Resolution, Asian Journal of International Law, 9 (2019), pp. 195–205. doi:10.1017/S2044251318000309

Hage Chahine, J., M. Lombardi, E., Lutran, D., Peulvé C., (2021) ‘The Acceleration of the Development of International Business Mediation after the Singapore Convention’ 32(4) European Business Law Review 769.

Jareborg, N. (2004), Rättsdogmatik som vetenskap, Svensk Juristtidning 2004. <svjt.se/svjt/2004/1> (besökt 2024-05-20).

Köhler (2023), Blaming the Middleman? Refusal of Relief for Mediator Misconduct Under the Singapore Convention, Journal of Private International Law (J. Priv. Int. L.), Vol. 19, No. 1, pp. 42-66, April 2023
DOI: 10.1080/17441048.2023.2189779

Malacka, M. (2022), The relations between the Singapore Mediation Convention and the European Mediation Directive, European Studies – the Review of European law, Economics and Politics. 2022, vol. 9, no. 2, pp. 243–264, DOI: 10.2478/eustu-2022-0023 (besökt 2024-05-21).

Montineri, C. (2019), The United Nations Commission on International Trade Law (UNCITRAL) and the significance of the Singapore convention on mediation, Cardozo Journal of Conflict Resolution, 20(4), 1023-1036.

Rosas, A. (2020), EU external relations law: Time for a reality check?, Maastricht Journal of European and Comparative Law, 27(3), 277-283. <doi.org/10.1177/1023263X20922387> (besökt 2024-05-21).

Internetkällor

Asia Business Law Journal “Dispute resolution evolution” <law.asia/maxwell-chambers-arbitration-evolution> (besökt 2024-04-19).

International Mediation Institute (IMI) ”How Users View the Proposal for a UN Convention on the Enforcement of Mediated Settlements” <www.imimediation.org/wp-content/uploads/2018/06/IMI-UN-Convention-on-Enforcement-Survey-Summary-final-27.11.14.pdf> (besökt 2024-04-19).

International Mediation Institute (IMI), “Research survey for businesses on the Terms for a Convention on the Enforceability of Mediated Settlements” <imimediation.org/research/surveys/survey-enforceability-mediated-settlement> (besökt 2024-04-19).

Mediate.com “The Singapore Convention on Mediation – Where’s Europe?” <mediate.com/the-singapore-convention-on-mediation-wheres-europe> (besökt 2024-04-22).

EU-domstolens hemsida "Statistics of judicial activity" <cu-ria.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_7041/en/> (besökt 2024-05-21).

UNCITRAL:s hemsida “Origin, Mandate and Composition of UNCITRAL” <uncitral.un.org/en/about/faq/mandate_composition> (besökt 2024-03-26).

UNCITRAL:s hemsida “Status: United Nations Convention on International Settlement Agreements Resulting from Mediation” <uncitral.un.org/en/texts/mediation/conventions/international_settlement_agreements/status> (besökt 2024-04-16).

UNCITRAL:s hemsida “Working Groups” <uncitral.un.org/en/content/working-groups> (besökt 2024-04-15).

Övrigt

Forkman, M. (2023), En kritisk analys av Singaporekonventionen mot bakgrund av en jämförelse med New York-konventionen, Uppsala universitet.

Lindell, A. (2020) Medlingsöverenskommelse som grund för res judicata – Singaporekonventionens inverkan på hanterandet av invändningar om ingångna medlingsöverenskommelser inom ramen för ett dispositivt tvistemål, Linköpings universitet, ISRN-nr: LIU-IEI-FIL-A-20/03261--SE.

Högberg, H. (2020) Den svenska processrätten och Singaporekonvention om medling – en probleminventering, Uppsala universitet.

Rättsfallsförteckning

EU-domstolen

Rättsfall

Mål 6/64, *Flaminio Costa mot E.N.E.L.*, EU:C:1964:66.

Mål 22/70, *Kommission mot rådet*, EU:C:1971:32.

Mål 181/73, *R. & V. Haegeman mot Belgien*, EU:C:1974:41.

Mål C-283/81, *Srl CILFIT och Lanificio di Gavardo SpA mot Ministero della sanità*, EU:C:1982:335.

Mål C-162/96, *A. Racke GmbH & Co. mot Hauptzollamt Mainz*, EU:C:1998:293.

Mål C-376/98, *Tyskland mot Europaparlamentet rådet*, EU:C:2000:324.

Mål C-467/98, *Europeiska kommissionen mot Danmark*, EU:C:2002:625.

Mål C-469/98, *Europeiska kommissionen mot Finland*, EU:C:2002:627.

Mål C-453/99, *Courage Ltd mot Bernard Crehan och Bernard Crehan mot Courage Ltd m.fl.*, EU:C:2001:465.

Mål C-491/01, *The Queen mot Secretary of State for Health, ex parte British American Tobacco (Investments) Ltd och Imperial Tobacco Ltd*, EU:C:2002:741.

Mål C-380/03, *Tyskland mot Europaparlamentet och Europeiska unionens råd*, EU:C:2006:772.

Mål C-351/04, *Ikea Wholesale Ltd mot Commissioners of Customs & Excise*, EU:C:2007:547.

Mål C-155/07, *Europaparlamentet mot Rådet*, EU:C:2008:605.

Mål C-47/08, *Europeiska kommissionen mot Konungariket Belgien*, E:C:2011:334.

Mål C-58/08, *The Queen, på begäran av Vodafone Ltd m.fl. mot Secretary of State for Business, Enterprise and Regulatory Reform*, EU:C:2010:321.

Mål C-101/08, *Audiolux SA e.a versus Groupe Bruxelles Lambert SA (GBL) jt ja Bertelsmann AG jt*, EU:C:2009:626.

Mål C-240/09, *VLK mot Slovakiska republikens miljöministerium*, EU:C:2011:125.

Mål C-114/12, *Europeiska kommissionen mot Europeiska unionens råd*, EU:C:2014:2151.

Mål C-293/12 och C-594/12 *Digital Rights Ireland Ltd mot Minister for Communications, Marine and Natural Resources m.fl. och Kärntner Landesregierung m.fl.*, EU:C:2014:238.

Mål C-66/13, *Green Network SpA mot Autorità per l'energia elettrica e il gas*, EU:C:2014:2399.

Mål C-62/14, *Peter Gauweiler m.fl. mot Deutscher Bundestag*, EU:C:2015:400.

Mål C-263/14, *Europaparlamentet mot rådet*, EU:C:2016:435.

Mål C-358/14, *Republiken Polen mot Europaparlamentet och Europeiska unionens råd*, EU:C:2016:323.

Mål C-477/14, *Pillbox 38 (UK) Ltd mot Secretary of State for Health*, EU:C:2016:324.

Mål C-600/14, *Tyskland mot rådet*, EU:C:2017:935.

Mål C-151/17, *Swedish Match AB mot Secretary of State for Health*, EU:C:2018:938.

Mål C-482/17, *Tjeckiska republiken mot Europaparlamentet och Europeiska unionens råd*, EU:C:2019:1035.

Mål C-621/18, *Andy Wightman m.fl. mot Secretary of State for Exiting the European Union*, EU:C:2018:999.

Mål C-157/21, *Republiken Polen mot Europaparlamentet och Europeiska unionens råd*, EU:C:2022:98.

Förslag till avgöranden

Förslag till avgörande i mål C-500/20 *ÖBB-Infrastruktur Aktiengesellschaft mot Loko-motion Gesellschaft für Schienentraktion mbH*, EU:C:2022:79.

Förslag till avgörande i mål C-358/14, *Republiken Polen mot Europaparlamentet och Europeiska unionens råd*, EU:C:2015:848.

Yttranden

Yttrande 1/76, EU:C:1977:63.

Yttrande 1/94, EU:C:1994:384.

Yttrande 2/94, EU:C:1996:140.

Yttrande 1/03, EU:C:2006:81.

Yttrande 1/08, EU:C:2009:739.

Yttrande 1/13, EU:C:2014:2303.

Yttrande 2/15, EU:C:2017:376.

ICJ

Reparation for Injuries Suffered in the Service of the United Nations 1949.